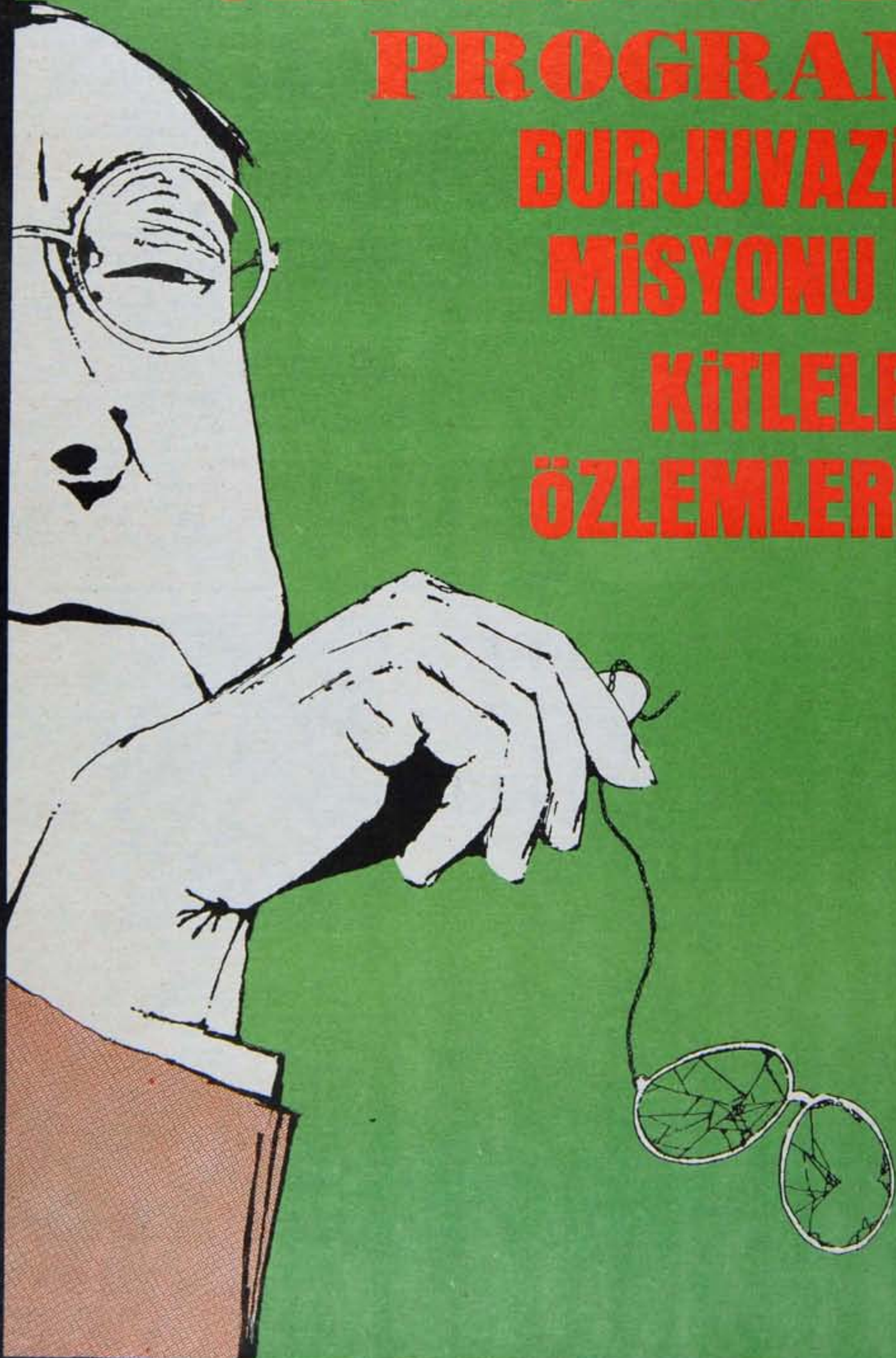
BAĞIMSIZLIK
DEMOKRASİ
SOSYALİZM
İÇİN

YÜRÜYÜŞ

HAFTALIK SİYASİ HABER VE YORUM DERGISI-SAYI: 117-5 TEMMUZ 1977 FİYATI: 5 TL

CHP HÜKÜMET PROGRAMI: BURJUVAZİNİN MİSYONU MU, KİTLELERİN ÖZLEMLERİ Mİ

YÜRÜYÜŞ, GEÇTİĞİMİZ HAFTA BAŞBAKAN BÜLENT ECEVİT TARAFINDAN AÇIKLANAN HÜKÜMET PROGRAMI KONUSUNDA TÜM-DER VE TÜTED GENEL BAŞKANLARININ GÖRÜŞLERİNİ ALDI TÜM-DER GENEL BAŞKANI ERHAN TEZGÖR VE TÜTED GENEL BAŞKANI AYKUT GÖKER CHP'NİN HÜKÜMET PROGRAMI KONUSUNDAKİ GÖRÜŞ VE DEĞERLENDİRMELERİNİ ŞÖYLE AÇIKLADILAR:

TEZGÖR: MUTLAKA GREVLİ SENDİKA HAKKI

Toplumsal olayların özünü bir yana koyup görüntüleri üzerinde yoğun uğraşta bulunmak, burjuvazinin emekçi halkı aldatarak egemenliğini sürdürmede kullandığı önemli taktiklerinden biridir. Türkiye'de ise yıllardır sürdürülegelen bu taktiğin günümüzdeki kadar su yüzüne bütün çıplaklığı ile çıktığı bir dönem yaşanmadı. Mevcut düzenden yana açık tavırlıların bu oyunu oynamaları doğaldır. Ancak "ilericilik" adına görüntüyü öze tercih edenlerin fesleri önlerine koymalarının zamanı geldi de geçiyor.

Seçim öncesi dönemde can güvenliği sorunu özünden soyutlanarak ele alındı. Can güvenliğini ortadan kaldıran gerçek nedenler üzerinde ısrarla durulmadı. Görüntü öze egemen olunca, 5 Haziran seçimleri de can güvenliğini sağlamada tek yol olarak ortaya konuldu. Kuşkusuz can güvenliği sorunun önemi yadsınamazdı. Ancak ilericilik adına yola çıkanlara düşen görev, sorunun kanağına inmek ve bu kaynağın nasıl kurutulabileceğini de anlatmaktı.

Erhan Tezgör: Tüm-Der Genel Başkanı

Şimdi ise aynı batalı yönde hızlı adımlar atılıyor. Ecevit hükümeti onaylandı ve hükümet bir programla ortaya çıktı. Sorunun özü hükümet programının içeriğidir. Ancak gene öz bir yana bırakılıyor. Tartışılan konu ise Ecevit Hükümetinin güven oyu alıp alamıyacağıdır. Meclis aritmetiğinin duyarlı bir noktada bulunması kitlelerin dikkatinin bu nokta üzerinde toplanması sonucunu doğurabilir. Ancak bu böyle diye, kitlelerin neyi görmesi gerektiğini bir yana itmek ve kitlelerin gördüğünün peşine, bem de ilericilik adına takılmak son derece hatalıdır. Ecevit Hükümetinin güven oyu alması gerektiği konusunda bir tereddüt yok. Ancak, emekçi sınıf ve tabakaların vazgeçilmez talepleri doğrultusunda hükümet programının değerlendirmek de kaçınılmaz bir görevdir.

Genel bir değerlendirme ile gerek kurulan Ecevit Hükümetinin gerekse okunan programın esas itibariyle sermaye sınıfına güvence vermekten hareket ettiği bir gerçek. Programın sosyal demokrat bir içerikten dahi büyük ölçüde yoksun bulunduğu dolaylı biçimlerde de olsa bizzat hazırlayıcıları tarafından ifade ediliyor. Genelde böyle bir yaklaşımla kaleme alınan programın, emekçi sınıf ve tabakalar açısından özelde değerlendirilmesini de etkileyeceği kuşku götürmez. Bu genel çerçeve içinde program memurlara ne getiriyor?

Bugün memur mücadelesinin gündemindeki en önemli sorun mutlaka grevli olmak kaydıyla toplu sözleşmeli sendika hakkıdır. Memurlar bu hakkı alma uğrunda kanlarını canlarını ortaya koydular. Bu mücadelenin hamuruna kan karıştı. Böyle bir mücadelenin verildiği bu konuda hükümet programında şu ifade yer alıyor. "Hükümetimiz, bütün özgürlükçü demokratik ülkelerde olduğu gibi, kamu görevlilerinin de, durumlarının bazı özellikleri gözönünde tutularak, sendikacılık ve toplu sözleşme haklarına kavuşturulmalarını gerekli görmektedir."

Yalnızca bu ifadenin kapsamında kalındığında dahi ortaya iki çıplak gerçek çıkıyor. Bunlardan biri grev hakkının kesinlikle düşünülmediğidir. Grevsiz bir toplu sözleşme hakkının hiç bir anlam ifade etmediği ise memurlar tarafından çok iyi bilinmektedir. Bir diğer nokta ise bu hakkın dahi çok sınırlı bir çerçevede düşünüldüğüdür." ... durumlarının bazı özellikleri gözönünde tutularak..." ifadesinin tek anlamı bu hakkın dar bir kapsamla tanınacağıdır.

Gerçek bir değerlendirmeden ortaya çıkan acı sonuç ise bu kapsam içinde dahi bu hakkın tanınmayacağıdır. Anayasa'da 1971 faşist döneminde yapılan değişiklik sonucu, memurların sendikalara üye olamıyacağı hükme bağlıdır. Programda yer alan bu ifadenin hayata geçebilmesi Anayasa'nın bu maddesinin 2/3 çoğunlukla değiştirilmesine bağlıdır. Bugün ise bu çoğunluğun sağlanması olanaksızdır.

Anayasa'ya rağmen bu sorunun çözümlenmesi ise olanaklıdır. Kimlerin işçi olabileceğine tayine yetkili Komisyon, yönetici durumda bulunan bir avuç bürokratın dışında kalan yüzbinlerce memuru işçi olarak ilan edebilir. Böylece işçi memur ayrımı gibi anlamsız bir kavram ortadan kalkar ve tüm memurlar, işçi sınıfı sendikalarında örgütlenerek grevli bir sendika hakkına ve siyasi haklarına kavuşabilirler. Yüzbinlerce memurun gerçek talebi budur. Ve bilinmelidir ki, iktidarda kim olursa olsun memurlar bu haklı taleplerinden ödün vermeyecekler ve mücadelelerini bu doğrultuda sürdürecekledir.

Memurların kısa dönem sorunlarının çözümüne başlangıç mutlaka grevli sendika hakkını almalarından geçmektedir. Bu çerçeve içinde programda memurlara ilişkin olarak yer alan, bir hak vermekten çok müeyyide getirici nitelikteki ifadelere, büyük önem vermiyoruz. Uzun dönem sorunların çözümü ve memurların kurtuluşu ise hiç kuşkusuz işçi sınıfının mücadelesine ve onun zaferine bağlıdır. Mücadelemiz, emekçi halkımızın uzun dönem hedeflerini her fırsatta ortaya koyarak, o mücadeleyi bir gün dahi ertelemeksizin sürecektir. Faşizmin bızla kitle tabanı kazandığı, solun tüm sloganlarını kullanmaya başladığı bir dönemde, emekçi halkın uzun dönem hedeflerini ödünsüz bir açıklıkla ortaya koymak kaçınılmaz bir görevdir.

GÖKER: KİTLELERE VAAD EDİLENLERİN GERİSİNE DÜŞÜLDÜ

Aykut Göker: TÜTED Genel Başkanı

Bugün, hükümet olmak durumunda bulunan CHP, seçimlerin fiili sonuçları, seçim öncesi ve sonrası gelişmeler itibarıyle ikili desteğe sahip. Bunlardan birincisi, ekonomik demokratik talepleri doğrultusunda vaadleri olduğu için bu partiye oy veren, sorunlarına kısa dönemde çare bulma arayışı içindeki, halk kitlelerinden kaynaklanıyor. İkinci destek ise kendi rasyonelliği içinde siyasi tercibini CHP lehine kullanan büyük burjuvaziden ve özellikle büyük sanayi burjuvazisinden geliyor.

CHP'nin mecliste salt çoğunluğu elde edememesi ikinci desteği ön plana çıkardı. Hükümet programı bu ikinci desteğin mutlak etkilerini taşıyor. CHP'nin, niteliği itibarıyle ikili bir yönlenme içinde, hem işçi sınıfına hem de burjuvaziye dönük bir yönlenme içinde bulunması doğal. "Eşyanın tabiatı" böyle. Hükümet programı bu aşamada burjuvaziden yana bir yönlenmenin tayin edici olduğunu vurguluyor. İşçilere emekçilere, bu arada tüm kamu kesimi çalışanlarına vaade edilenlerin gerisine düşülmesi bunun kanıtı. Bizzat Sayın Ecevit 29 Haziran günü yaptığı basın toplantısında üstü kapalı da olsa, bu olguyu doğruladı.

CHP'nin zaten vaad etmedikleri vardı. Örneğin; kamu kesiminde personel yasası statüsünde çalışanlanır, işçi-memur ayrımı ortadan kaldırılarak, işçi sınıfı sendikalarında örgütlenebilme hakkı. Bu hakkın en çarpıcı yanı olan grev hakkı. Siyasi faaliyette bulunma hakkı. MEYAK kesintilerinin iadesi. Bunların hükümet porgramında bulunmaması doğal. Vaad edilenler ise, burjuvazinin eğilimleri doğrultusunda yuvarlatılmış. Örneğin, lokavtın kaldırılması konusunda hükümetin yaklaşımı şöyle;

"Lokavtın kaldırılnası veya, bu kabul edilmezse kötüye kullanılmasına karşı etkin önlemler alınması TBMM'ne önerilecektir."

Yani lokavtın kaldırılamayacağı peşinen kabul ediliyor, bu konuda ısrarlı olunmayacağı baştan açıklanıyor.

Grevsiz (!) sendikalaşma hakkı için söylenen ise şu;

"Hükümetimiz, ... kamu görevlilerinin de, durumlarının bazı özellikleri göz önünde tutularak, sendikacılık ve toplu sözleşme haklarına kavuşturulmalarını gerekli görmektedir."

Grevsiz (!) sendikalaşma hakkından bile, "kamu görevlilerinin bazı özellikleri" sınırlaması ile söz edilmesi son derece çarpıcı. Vaad edilenlerden, hiç değinilmeyenler, adının anılmasına bile cesaret edilemeyenler var. 141 ve 142. maddelerin kaldırılması gibi.

Örnekleri daha da çoğaltmak mümkün. Genelde uygulanacak ekonomi siyasetinde, sanayileşme yaklaşımında, burjuvazinin desteğinn somut ağırlığını izlemek mümkün.

Hükümet programının niteliği bu. Bundan daha fazlası da beklenmeli. Başta işçi sınıfı olmak üzere tüm emekçiler ekonomik-demokratik talepleri doğrultusundaki mücadelelerini yükseltmedikleri, hareketlerini kendi kurtuluşlarına yönelik bir siyasi hareket bütünselliğine ulaştırmadıkları, yani burjuvazinin karşısında kendi sınıfsal-siyasi güçlerini somutlamadıkları sürece daha fazlasını beklemeye kimsenin hakkı yok.

YÜRÜYÜŞ

HAFTALIK SİYASİ HABER VE YORUM DERGİSİ

Sahibi: Nihat SARGIN ● Genel Yayın Yönetmeni: Osman SAKALSIZ ● Yazı İşleri Müdürü: Metin ÇULHAOĞLU ● Teknik Sekreter: Bülent ARTAMLI ● YÖNETİM: Konur Sok. 15/8 Kızılay - ANKARA Tel: 17 45 81 ● İSTANBUL BÜROSU: Piyerloti Cad. 21/1 Çemberlitaş İSTANBUL Tel: 26 35 67 ● ABONE KOŞULLARI: Yıllık: 200 TL, 6 Aylık: 100 TL ● Posta Çeki: YÜRÜYÜŞ Dergisi 100234 ● İLAN KOŞULLARI: Arka Kapak (Renkli): 15 000 TL, Arka Kapak (Siyah Beyaz): 12 000 TL, İç sayfalarda sütun santimi: 40 TL, Yayın İlanları % 50 indirimlidir. ● BASKI: Daily News Web-Ofset Tesisleri

BURJUVAZİNİN MİSYONU MU, KİTLELERİN ÖZLEMLERİ Mİ

YÜRÜYÜŞ

Halk sektörü, köy-kentler, bankacılık ve kredi düzenindeki değişiklikler, kamu iktisadi kuruluşlarının yönetimlerinde çalışanların etkin yerlere sahip olmaları, özel sektöre sağlanacak desteklemeler, iç ticaretin düzenlenmesinde izlenecek tutum...

Başbakan Bülent Ecevit, hükümet programını mecliste okuduktan bir gün sonra, yeni açıklamalar yapma gereğini duydu. Yeni açıklamaların bir bölümü, yukarıda sözü edilen konulara ilişkin. Bülent Ecevit, hükümetin bu konulardaki icraatı ile ilgili olarak şunları söyleme gereğini duydu: "Bunlarda pragmatik bir yaklaşım izleyeceğiz. Uygulamayı ön yargısız olarak yapacağız. Bazı uygulamaların başarısız olduğunu veya kamuoyunu tatmin etmediğini, ekonomide yeni ve çetin sorunlar çıkardığını görecek olursak, bu konuda tutumumuzu gözden geçirmek bakımından hiç bir sıkıntı çekmeyeceğiz, hiç bir komplekse kapılmayacağız."

Bu kadar açık söylenebilir. Baştan aşağı ve her satırında büyük sermayenin bilinen sorunları gözetilen hükümet programı, güvence takviyesi amacı ile, bir gün sonra ancak bu kadar daha sermayeden yana "açıklanabilir".

CHP'yi, "kompleks" ve "sıkıntı" duygusundan bu şekilde sıyrıldığı için kutlamak mümkün değil. Tersine, sosyalistler ve demokratik güçler, seçim öncesi vaadlerinden ve bazı ilkelerinden uzaklaşan bir CHP'nin bundan ötürü "sıkıntı" ve "kompleks" duymasını yararlı görür. Çünkü önümüzdeki dönemde CHP'yi ve tüm demokratik güçleri çok çetin görevler bekliyor. Çetin sınav günleri bekliyor. CHP güvenoyu alır ve bu sınav günlerinde "kompleks" ve "sıkıntı" duymayacak ölçüde bir esneklik, sorumsuzca bir sağa kayış gösterirse, bundan en başta CHP zarar görür. CHP ile birlikte, bütün demokratik güçlerin önüne daha büyük engeller dikilir. Bunu görebilmek için, CHP'ye yüklenen misyonu anlamak zorunlu. CHP'ye yüklenen misyonu anlayabilmek için de iki bilgi gerekli: Önce Türkiye kapitalizmini tanımak, sonra da bu bilgiyi tarih bilgisi ile pekiştirebilmek.

Önce, 1930'ların devletçiliği. Egemen sınıflar, kapitalizmin gelişme sürecinde bir sıçrama noktasına gelip dayandılar. Bu sıçrama noktasında, yine kapitalizmin gelişme sürecinde, önlerini açacak, kendilerine yeni perspektifler kazandıracak siyasal düzenlemelere gerek duydular. Bu siyasal düzenlemeler, devletçilik biçiminde somutlaştı. Devletçilikle, Türkiye kapitalizmi yeni bir noktaya ulaştı. Devletçiliğe, "solculuk" diye karşı çıkan sermaye çevreleri oldu. "Sosyalizm" diye sahip çıkan solcular da oldu. Ama bunlar genel eğilimi hiç etkileyemediler. Tercihini devletçilikten yana koyan sermaye kesimleri ile kendilerini "devletçiliğe uyduran" sermaye kesimleri kısa bir süre sonra buluştular. Türkiye kapitalizminin gelişiminde yeni bir noktaya ulaştılar.

1950'de Türkiye kapitalizmi yeni bir noktaya geldi. Türkiye kapitalizminin o dönemki hedef ve perspektifleri, siyasal alanda yeni bir düzenleme getirdi. DP iktidar oldu. Devletçiliği "sosyalizm" sayanlar olduğu gibi, DP hareketini solculuk sayanlar da çıktı. Bunlar da genel eğilimi belirleyemediler. Sermaye aynı hızlı "devletçi"leri kullandığı gibi, DP'yi solcu sananları da kullandı.

DP'nin 10 yıllık iktidarında Türkiye kapitalizmi gelişti. Bu gelişmenin kaçınılmaz bir sonucu olarak, Türkiye büyük bir bunalımın eşiğine geldi. Başka türlüsü olamaz. Çünkü, günümüzün koşullarında, kapitalizmin gelişmesi demek, belirli bir periyodun sonunda bunalımların eşiğine gelinmesi demek. Bunalımın eşiğine gelinmesi demek, yeni araçlarla yeni yolların zorlanması demek. Bu da, siyasal alanda yeni düzenlemelerin ortaya çıkması anlamına geliyor.

27 Mayıs ve onu izleyen düzenlemeler, bu gelişmenin ürünü oldu. DP'yi ve araçlarını eskiten burjuvazi, yeni siyasal düzenlemelerle yeni araçlar aramaya başladı. Koalisyonlar ve planlama böyle ortaya çıktı. Sermaye çevreleri ile "ilericilerin" 27 Mayıs'ta ve onun getirdiklerinde birleşmeleri böyle ortaya çıktı. Devletçiliği ve DP'yi "solculuk" sayanları, bu dönemde, tek başına plancılığı "sosyalizm" sayanlar izledi. Büyük burjuvazinin ve "ilericilerin" planlama ve sosyal adaletin faziletleri üzerinde birleşmeleri de böyle ortaya çıktı. Büyük sermayenin hızlı temsilcileri Karaosmanoğlu, Kurdaş, Apdi İpekçi, bu dönemde bir de "Sosyalist Kültür Derneği" üyeliklerini sürdürdüler. Tek başına plancılığı "sosyalizm" sayıp ona sarılanlar yanında, yine sosyalizm sayıp karşı çıkanlar da oldu. Bunlar bir süre "plan değil pilav isteriz" sloganını ileri sürdüler. Ama bu, burjuvazinin genel eğilim ve tercihlerini belirlemedi. Aynı devletçilikte olduğu gibi, tercihini planlı gelişmeden yana koyan sermaye kesimleri ile kendilerini "plancılığa uyduran" kesimler kısa bir süre sonra buluştular. Türkiye kapitalizminin gelişiminde yeni bir noktaya ulaşıldı.

Yeni nokta, 12 Mart oldu. 12 Mart döneminde, eski dönemlerin hızlı solcuları Türkiye burjuvazisinin sorunlarını çözmek üzere seferber oldular. Ama ne devletçilik ne de 27 Mayıs döneminde olduğu ölçüde inandırıcı olamadılar. 12 Mart'ın sermayeden yana niteliği hemen deşifre oldu. Çok açık ve kesin bir biçimde deşifre oldu. Bunun nedenleri üzerinde durmak gerek.

Nedenleri, iki gelişmede aramak gerekiyor. Birincisi, Türkiye kapitalizminin yapısı ile ilgili. Türkiye kapitalizminin geriliği ve yapısı sonucunda, yaklaşık 10'ar yıllık bunalım ve sıçrama periyodları kısalmış görünüyor. Türkiye kapitalizmi kısa periyodlu bir "günübirlik yaşama" döneminin hemen ertesinde, yeni ekonomik ve siyasal dönüm noktalarına geliyor. Bu nesnel durum, alınan tedbirlerin ve uygulanan politikaların sermayeden yana niteliğini örtülemez hale getiriyor. Solun belirli bir kesimini ve kitleleri uzunca bir süre uyutabilmek, giderek zorlaşıyor. Olanaksız hale geliyor. 12 Mart döneminin bu niteliği sonucunda, kitleler hiç "uyutulamadı". Solda ise sınırlı bir kesim; o da ancak bir süre için uyudu.

İkinci neden, hiç kuşkusuz, sosyalist hareketin gelişmesi. Sosyalist hareketin gelişmesi sonucu iki somut olgu ortaya çıkıyor. Birincisi şu: Burjuvazinin siyasal düzenlemelerinde sosyalist hareketin durdurulması, çeşitli yollardan etkisizleştirilmesi eskisinden daha büyük bir ağırlık kazanıyor. Sosyalist harekete karşı tedbirler, burjuvazinin siyasal düzenlemelerindeki odak noktalarından birini oluşturuyor.

İkincisi de şu: Burjuvazinin bunalımlarının, siyasal düzenleme arayışlarının yoğunlaşması ile, bağımsızlık, demokrasi ve ilericilik gibi kavramlar giderek daha sağlam bir içeriğe kavuşuyor. Bu kavramların emperyalizme, faşizme ve kapitalizme karşı verilen tutarlı mücadele ile olan ilişkisi çok açık bir biçimde ortaya çıkıyor. Bu açıklık ve netlik arttığı ölçüde de iki gelişme ön plana çıkıyor. Önce, solculuk adına kitleleri ve "solcuları" uyutmak giderek güçleşiyor. İkincisi, sözü edilen gelişme sonucunda, burjuvazinin siyasal tercihlerindeki serbesti giderek azalıyor. Burjuvazinin siyasal araçlarının tabanından ve destekleyicilerinden, tutarlı demokrat öğeler temizlenemiyor. Bu öğeler ağırlıklarını duyuruyorlar. 1977 yılının yazında, burjuvazinin ulaştığı yeni noktayı aşmak üzere tercih edilen siyasal aracı, yani CHP'yi, geçmiş dönemin araçlarından, yani 1930 devletçilerinden, DP'den, 27 Mayısçılardan ve 12 Martçılardan ayıran özellik burada.

Gelinen nokta özetle böyle. Sermaye, 2,5 yıllık MC iktidarının savrukluğu ile, günübirlik politikası ile, kendisi için kaçınılmaz olan bu aracı kullanarak yeni bir dönemin eşiğine getirdi. Şimdi bu eşiği aşmak istiyor. Her eşik aşma operasyonunda olduğu gibi, bunda da yeni siyasal düzenlemelerin peşinde. Önündeki darboğazı kısa süreli de olsa aştıracak, yine kısa süreli de olsa bir perspektif getirecek bir siyasal araç arayışı içinde. CHP bu arayışa cevap olacak tercihler arasında yer alıyor.

MSP istenmiyor. İki nedeni: Birincisi MSP'nin kitleler içinde sermaye adına çıktığı gözboyamacılığın sonuna gelindi. Kimi "ilericilerin" hâlâ anlamak istememesine rağmen, MSP'nin bir sermaye partisi olduğu açıkça ortaya çıktı. Sermaye için MSP, deşifre olmuş bir casustan farksız. İkinci neden ise MSP'nin ancak günübirlik yaşama döneminin siyasal aracı olabilecek çapulcu niteliği. MSP, bu niteliğini gizlemek için kullandığı "ağır sanayi hamlesi", "motor sanayii" gibi etiketler bir yana, sermayenin günübirlik yaşadığı dönemlerin partisi. Nispeten uzun dönemli bir perspektifi sermaye adına çizebilecek ve bunun ekonomik-siyasal önlemlerini alabilecek bir parti değil.

CHP büyük sermayenin tercihlerinden biri. Aynı zamanda demokratik güçler de CHP'nin hükümet olarak işbaşında kalmasını istiyor. Bu, CHP'ye büyük görev ve sorumluluklar yüklüyor. Güvenoyu alınamazsa, bu büyük sermayenin CHP'den uzaklaşması anlamına gelmiyor. Güvenoyu alamasa bile, önümüzdeki dönemin iktidar kombinezonları içinde CHP'nin ismi söz konusu olacak. CHP'nin sorumluluğu bunun için büyük. Çünkü CHP geniş emekçi kitleleri umutsuzluk ve yılgınlığa sürükleme hakkına sahip değil. Bundan en başta kendisi zarar göreceği için sahip değil. Kitlelerin özlemlerine hiç kulak vermeden sermayenin önünü açma misyonunu yüklenen siyasal araçların akıbetini görebilmek için biraz tarih bilmek gerekiyor. DP'nin, 27 Mayıs koalisyonlarının, 12 Mart hükümetlerinin ve MC'nin uğradığı akıbete CHP'nin daha kısa bir sürede uğrama tehlikesi büyük. Bu tehlikeyi aşmak için kitlelerin taleplerine kulak vermek, geniş yığınlardan yana bir politika izlemek gerekiyor.

Bunun için de biraz "sıkıntılı" ve "kompleksli" olmaya alışmak zorunlu.

Suçluların telâşı

DEMİREL-TÜRKEŞ İKİLİSİ FAŞİZMİ ZORLUYOR

CEPHE'NİN BOYKOTU

AP ortak grup toplantısının yapıldığı salonun kapısından Süleyman Demirel içeri girdi ve doğruca kürsüye çıktı. Demirel'in arkasından grup salonuna adeta dalan sayıları on beş kadar olan ne idüğü belirsiz bir topluluk salonun bir duvarını boydan boya tuttu. AP'li parlamenterlerden bir kısmı olayı hayret batta şaşkınlıkla izliyorlardı.

Ne oluyordu böyle?

Yaşları 20-25 dolaylarında olan bu kişiler kimdi? Yaka ve bağırları açıktı. Görünümlerinin ciddiyetsizliği oranında yüzlerine, bakışlarına ciddiyet ifadesi giydirmeye çalışıyorlardı.

Bir kısım AP'li parlamenter, toplantı basına açık olduğu için salonda bazır bulunan gazetecilere, bu kişilerin kim olduğunu sordu. "Acaba bunlar gazeteci mi" idi?..

Değildi, büyük salonun kapıdan yana duvarını boydan boya belirli aralıklarla adeta nöbet düzeninde kaplayan bu kişiler AP Gençlik Kolları üyeleriydi...

DEMİREL'İN DİREKTİFİ

İlk kez bir grup toplantısında böyle bir olay yaşanıyordu.

Bugüne kadar AP millet meclisi grubu, cumhuriyet senatosu grubu toplantılar yapmışlardı, ortak toplantılar yapmışlardı ama hiç birinde böyle bir durum meydana gelmemişti.

Geçtiğimiz haftanın Cuma günü saat 14'te toplanan AP ortak grubu bu tabloyla başladı.

Aynı gün Ecevit hükümetinin programı Meclis'te görüşülecekti. Millet meclisi genel kurulu saat 15'de programı görüşmek için toplanacaktı.

Genel kurul toplantısından tam bir saat önce de, AP Genel Başkanı, partisinin parlamento gruplarının ortak toplanması direktifini vermişti.

BOYKOTUN SEBEBİ..

Demirel CHP hükümet programına karşı görüşlerini ortak grup toplantısında dile getirmeyi uygun görmüştü. Başta AP olmak üzere MSP ve MHP grupları da, hükümet programının gerek mecliste okunuşu sırasında gerekse görüşülmesi sırasında meclis genel kurulunu boykot kararı almışlardı.

Kararın gerekçesi olarak hükümetin "Çankaya hükümeti" olduğu silahına sarılınıyordu ama gerçekte endişe CHP'ye karşı birçeşit tecrit duvarı oluşturmaktı. Özellikle AP ve MSP yönetimi, gruplardan emin görünmüyorlardı. Bunun için Demirel bütün gücüyle bir gerilim politikasına sarılmıştı. CHP ile bütün köprüleri atmaya en ufak diyaloga bile şans tanımayacak bir gerilim kampı oluşturmaya çalışıyordu.

GRUP TOPLANTILARI

Sık sık yapılan AP parlamento grup toplantıları bu politikanın şırınga edildiği operasyonlar haline dönüştürülmüştü. Toplantılarda Demirel konuşuyor, Ecevit'e ve hükümetine en alt düzeylerde saldırıyor ve sonra kürsüden iniyordu...

Hükümet programının millet meclisinde görüşüleceği Cuma günü genel kukul toplantısından bir saat önce yapılan grup toplantısı da bunlardan biriydi.

Demirel konuşuyordu:

"— Biz şeref ve haysiyetimizi korumak zorunda bırakıldık..."

"— CHP Genel Başkanı gibileri hayal ve macera adamı olarak kalmışlardır..."

"— Ecevit kendisini dev aynasında mı görmektedir?.."

"— Kendi partisini idare etsin sonra gelsin AP'yi idare etsin..."

Doğrusu bu ya, insanın "ilkel" demekten çok "iptidai" demek isteyeceği türden oluşan bu sözler AP Genel Başkanı Süleyman Demirel'e aitti...

ECEVİT-ECEVİT!..

Demirel'in ağır ve sarsıntılı bir nöbet geçirdiği kendisini iyi tanıyanlarca da teslim ediliyordu: Madem ki, hükümet güven oyu alamayacaktı, bunca hiddetin şiddetin sebebi neydi?..."

Grup toplantısında bir saate yakın konuşan Demirel her söze Ecevit ile başladı ve onunla bitirdi.

Zaman zaman kürsüden espri yapmak gereksinimini duyuyor, gruptan gereğince karşılık bulamamanın soğukluğunu yaşıyordu. Bir kısım müzmin alkışçıların dışında konuşması heyecan da yaratmıyordu. AP grubunda elini şakağına dayayıp Demirel'i dinleyenler önemli bir bölüm oluşturuyordu...

AP grup toplantısı dağılırken soğukkanlı gözlemcilerde beliren görüş şu noktadaydı: En azından tedirgin bir kalabalık...

DAHA DA GERİLİM

Millet Meclisi genel kurulu saat 15'te toplandığında AP'liler yoklamada hazır bulunuyorlar, görüşmelere geçileceği sırada salonu terkediyorlardı. MSP'liler ve MHP'liler ise ortalıkta görünmüyorlardı.

Ecevit'in deyimiyle cepheciler cepheciliği parlamentoya da getirmişlerdi...

Aynı günlü gazetelerde Necmettin Erbakan'ın kardeşi Akgün Erbakan'ın mahkeme kararıyla tutuklandığı haberinin yer alması aynı dertten malul çevrelerde gerilimin daha da artmasına mı yol açmıştı?..

Meclis kulislerinde Akgün Erbakan olayı ile bazı çağrışımlar yapılıyor, bu arada Demirel'in kulağı da sık sık çınlatılıyordu. Bu çerçevede "güvenoyu" sorunu daha başka gelişmeler, daha başka olasılıklarla da ilgili olarak düşünülmeye başlanıyordu...

OLUR MU, OLMAZ MI?

Cepheci partilerde görünürde şu düşünce ifade ediliyordu: "Bu hükümet güvenoyu alamaz."

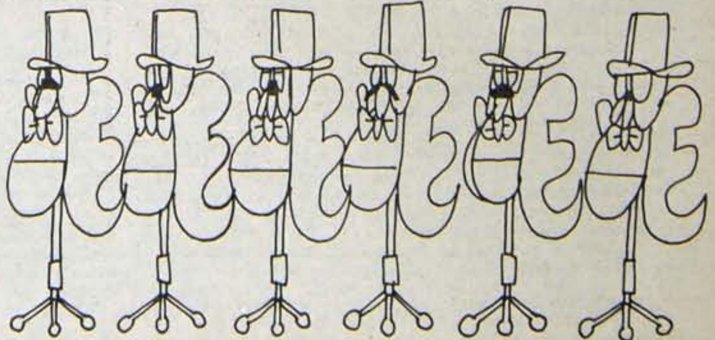
CHP'li parlamenterler de yaklaşık aynı şeyleri söylüyorlardı: "Bizim hükümetin güvenoyu alması çok zor..."

Gözlemciler ve basın da hemen aynı görüşü paylaşıyordu: "Çok zor hatta imkânsız!.."

Güvenoyu konusunda olumlu konuşan sadece Başbakan Ecevit idi ve o da umudunu sürdürdüğünü söylüyordu...

Duruma 5 Haziran seçim sonuçlarının ortaya çıkardığı aritmetiksel tablodan bakılınca güvenoyunun olanaksızlığı, ancak aynı seçim sonuçlarının ortaya çıkardığı "hassas denge"inin ifade ettiği dinamikler açısından bakıldığında da güvenoyunun olasılığı yansıyordu.

BİR İHTİMAL DAHA VAR

DEMİREL–TÜRKEŞ İKİLİSİ

Ecevit hükümetinin güvenoyu almasını olası görenlerin başında belki de Demirel-Türkeş ikilisi geliyordu. Önce Çankaya ve hemen yanıbaşında Ecevit ve hükümetine yöneltilen saldırı kampanyası bu olasılığın soğukluğundan kaynaklanıyordu.

Geçtiğimiz haftanın Perşembe günü silkinen Erbakan'ın, yeni bir MC girişiminin ilk basamağına adım atma eğilimi taşıması ise gene aynı kaynağa dayanıyor olmalıydı.

Grubuna tepeden tırnağa egemen olduğuna inanç getirmiş bir Demirel niçin bu kadar hırçınlaşabilirdi?

Eğer Türkeş 229'u sağlam görse, cephaneliğine "ölmek var, dönmek yok" komutunu niçin tekrarlasındı?

Erbakan'ı en azından "taktik" dense bile cepheci arkadaşlarına koşturan sebep neydi?...

DEMİREL'İN GEÇMİŞİ VE GELECEĞİ

Durumа bir de bu yönden bakıldığında kağıt üstündeki aritmetiksel olumsuzluk, güvenoyu olasılığıyla dengeleniyordu...

Demirel'in (biraz dilini düzeltse pekalâ kendisi de yazabilirdi) hükümet programına itiraz edecek yer bulamaması, Türkeş'in programı "meğerse bizden de sağdaymış" diye niteleyerek geleneksel ve müsecel bir tahrifata başvurması boşuna değildi.

AP Genel Başkanını kaygılandıran nedenler sadece muhalefete geçmekle sınırlanmasa gerekti. Bir CHP hükümeti ile birlikte kendi siyasal geleceği de aydınlanıyordu. O aydınlıkta görünen de, kendi payına olanca ağırlıkta bir karanlıktı.

1964 yılının sonunda atıldığı siyaset sahnesinde 13 yıl boyunca bir hayli yara almıştı. Yabancı firma mümessillikleriyle, birader ve yeğen marifetleriyle temellenen, Anayasa, yüksek yargı organlarına karşı duyduğu "hassasiyet" ile renklenen politik mantığıyla iyi-kötü bugüne gelmişti. Ama bundan sonrası?... Üstelik Demirel'in durumunu ağırlaştıran bir başka etken de, CHP ve onun genel başkanıyla diyaloğu kopartma noktasına getirmesiydi.

Şimdi kendi parti çevrelerinden de kendisine sorulamaz mıydı: Oldukça ehlileştirilmiş bu CHP ile ilişkileri böylesine sertleştirmek niye?...

Aynı sorunun patent sahibi büyük sermaye soramaz mıydı?

AP-CHP koalisyonunu böylesine zorlaştıran koşulların oluşmasında Demirel'in vebali biraz ağır basmıyor muydu?...

CHP'YE DÜŞEN

Aslında bütün bu sorular ve sonuçlar, CHP'nin izleyeceği politikanın başarı ya da başarısızlıklarıyla yakından ilgilidir. Gene aynı şekilde, büyük sermaye koltuğu altında beslenen MHP'nin geleceği de, CHP'nin sürdüreceği politikalarla bir oranda ilgilidir. Ecevit hükümeti güvenoyu alsa da almasa da CHP, MHP'nin su altından yürüttüğü bağlantıları, suç kaydını ortaya olanca açıklığıyla dökmek zorundadır.

Demirel-Türkeş ikilisinin her türlü suç aletleriyle açıkça faşist yöntem ve ufuklara açılma kararlılıkları bu endişelere dayanmaktadır.

MSP VE KAYGAN ZEMİN

MSP yönündeki eğilim ve belirsizlikler ise daha değişik nedenlerle ilgilidir.

Oy sayısı olmasa bile milletvekili sayısı yarı yarıya azalan MSP konusunda büyük sermaye şimdilik kararlı gözükmektedir. Büyük sermaye çevrelerinde saklamaya bile gerek görülmeden ifade edilen düşünce şöyledir: MSP bitmelidir!.

Bu ifadenin nazikâne dile getirilmesi ise "MSP devletten yalıtılmalıdır" şeklinde olmaktadır.

CHP, güvenoyunu riske sokmak pahasına MSP'ye ne oranda yumuşak olduğu bilinmeyen bir dirseği atmak zorunluluğunu duymuştur. Hükümet kurma görevi CHP Genel Başkanına verildiği ilk anda en sağlam ayaklı görünen CHP-MSP koalisyonuna gidilmemesi bir sermayenin MSP'ye bakışı arasında herhalde yoğun ilintiler bulunsa gerektir.

DÜĞÜM ÇÖZÜLÜNCE

YÜRÜYÜŞ'ün baskıya hazırlandığı saatlerde millet meclisinde güvenoyu oylaması yapılacak ve sonuca göre siyasal gelişmeler yeni yönler kazanacaktır.

Ya, büyük sermaye tarafından en arzu edilen tığ üstü yere ya lanacak bir CHP hükümeti; Ya, CHP-MSP koalisyonuna gidecek yol; ya da yeni bir MC antresi...

Geçtiğimiz hafta her üç olasılık ta çeşitli değerlendirme ve yorumlar ışığında politik kulisleri işgal etti.

Düğüm içinde bulunduğumuz haftanın başında hiç değilse ilk kademesi itibariyle çözülmüş olacaktır.

Başkentte başta bakanlıklar olmak üzere tüm devlet daireleri 27 aylık MC iktidarının işlem ve uygulamalarıyla çalışamaz haldedir. Tıka basa faşist komandolarca doldurulan kadrolar kararlı bir ıslahı gerektirmektedir.

Hâlâ işgal altında bulundurulan TRT' de silahlılar cirit atmaktadır. TRT koridorlarında " bizim buradan ölümüz" çıkar sözleri tabanca kabzaları gösterilerek söylenmektedir.

CEM TRT GENEL MÜDÜRÜ DEĞİL Mİ?...

Geçtiğimiz hafta bir kararnameyle Genel Müdür vekilliğine atanan Cengiz Taşer örneğiyle İsmail Cem'in genel müdürlüğe getirmesi olasılığı hemen hemen ortadan kalkmıştır. Her nasılsa kırk kere "Marksist" denerek "Marksist" olduğuna kanaat getirilen Cem İpekçi'nin genel müdürlüğe getirilmesi Danıştay kararı gereği olduğu halde CHP bu konuda bir viraj alma niyetinde gözükmektedir. Her Danıştay kararı tekrarlandığında hemen yanı başında TRT'nin yasal genel müdürü olarak Cem İpekçi söylenirken, CHP, şimdi hafızaların nisyan ile malul olduğu zimnen tescil etmeğe çalışmaktadır.

Ve CHP, tutarlılıkların tutarsızlıklardan daha ağır basması gereken bir döneme hem de büyük sorumluluklarla girmektedir.

DEDİLER Kİ

BÜYÜK HABERCİLİK

"Öğrenildiğine göre 35 sayfa kadar olan hükümet programında, 141 ve 142. maddelerin kaldırılması, lokavtın kaldırılması gibi konulara değinilmiştir." (Cumhuriyet 28 Haziran Salı)

SEÇMENİN KARŞISINA NASIL ÇIKACAĞIZ?

"Seçim propagandası sırasında seçmenlere vaad edilen toprak reformu ve lokavt kanununun kaldırılacağı konularınını da programda yer almasını isteyen bakanlar 'tek başımıza hükümet kurduk, seçmene vaad ettiklerimizi, kabulü dahi şüpheli bir programa koymazsak CHP'liler seçmenin karşısına nasıl çıkabilir' demişlerdir." (Dünya, 28 Haziran Salı)

DEMİREL AP'LİLERE PROGRAMI NEDEN DİNLETMEDİ?

"Ecevit hükümetinin programı açıklandıktan sonra Demirel'in AP milletvekillerini bu programı dinlemek için meclise neden göndermediği anlaşılmıştır. Ecevit'in okuduğu program birkaç nokta istisna edilirse, Demirel hükümetlerinin benzeridir. Demirel, milletvekillerinin bu programı ayakta alkışlayacaklarını bildiği için, onları meclise göndermemiştir." (Günaydın 29 Haziran Çarşamba)

DİSK KİMİN UMURUNDA?

"Üstelik güvenoyu da alamayacaktır. Ya alırsam düşüncesiyle böyle bir program hazırlamak onun karakterini belirtmektedir. Ecevit'in tam bir eyyamcı olduğunu ortaya koymaktadır. Yeter ki Ecevit başbakan olsun. Kendisini destekleyen DİSK falan onun umurunda değildir. DİSK'i rahatlıkla, işadamlarından güvenoyu alacak destek bulmak için satmaktadır." (Son Havadis, Oy Programı, 29 Haziran Çarşamba)

CHP'NİN GÜVENOYU ALACAĞI ÜÇ KESİM

1. "Önce eski demokratların oluşturduğu gruba bakalım. Bu kesim, Türk siyasal tarihinde özel bir yere sahiptir. Bir yandan yakın geçmişin en önemli siyasal dönüşümlerini gerçekleştirmiş olmanın öte yandan iktidardan düşürülmenin engin tecrübelerini yaşamışlardır."

2. "MSP ise kendi özelliklerinden ve çoğu egemen gücün karşısında bulunmasından ötürü, kesin bir demokratik ortama muhtaçtır."

3. "Bu koşullarla kuşatılmış bir sermaye, hele Türkiye'nin sermayesi gibi gücünün çok üzerindeki bir tempoyla çalışıp adeta günübirlik çözümlere muhtaçsa, hükümet bunalımını kaldıramaz." (İsmail Cem, Güvenoyunu Kim, Neden Sağlayacak? Politika 28 Haziran Salı)

SÖZÜN KISASI

"Hani konu görünüşte bunca önemli de bizim oylarımızla iktidara gelenlerin gene esamimizi okudukları yok. Açıkcası, devrimcilere, solculara, yani işçi sınıfımıza lütfen olsun danışan bile yok. Üstelik daha ha derken 141, 142 umudumuz da uçtu gitti." (Demirtaş Ceyhun, Bekar Dönümü, Vatan 29 Haziran Çarşamba)

TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ BAŞKANLIK KURULU, CHP HÜKÜMETİNİN PROGRAMI OKUNDUKTAN SONRA OLAĞANÜSTÜ BİR TOPLANTI YAPARAK PROGRAMI DEĞERLENDİRDİ. TİP BAŞKANLIK KURULU'NUN BU DEĞERLENDİRMESİNİ OKURLARIMIZA SUNUYORUZ.

TİP Başkanlık Kurulu BÜYÜK PROGRAMIN TEMEL NİTELİĞİNİ

● 'PROGRAM, OY VEREN KİTLELERİN ÖZLEM VE İSTEKLERİ YERİNE MECLİS İÇİ OY ARİTMETİĞİ VE BURJUVAZİNİN MECLİS DIŞI GÜÇ ODAKLARI GÖZ ÖNÜNDE TUTULARAK HAZIRLANMIŞTIR.

Cumhuriyet Halk Partisi liderinin T.B.M.M.'ine sunduğu hükümet programı, yalnızca, Meclis'te oy aritmetiğini lehe çevirmek, güven oyu alabilmek amacıyla kaleme alınmış bir program görünümündedir. Bunun için de, hem Meclis'teki oy sahiplerini, hem de Meclis dışındaki CHP'ye yatkın büyük burjuvazi kesimini ve diğer "etkili çevreleri" tatmin etmek programın temel niteliğini oluşturmaktadır.

Bu çok yönlü "tatmin etme" politikasının gerekçesi ve amacı oy çoğunluğunu elde etmek olsa da, programın bu hakim niteliğinin nedeni yalnızca oy hesabına bağlanamaz. Bunda, CHP'nin daha önce defalarca işaret ettiğimiz hep sağa kayma eğiliminin rolü vardır.

Kuşkusuz Meclis'te çoğunluğa sahip olmayan bir partinin oluşturduğu hükümetin Meclis aritmetiğini hesaba katması bir ölçüde doğal ve zorunludur. Ancak, bu ölçü, hesap yapılırken, kendisinin asıl gücünü oluşturan kitlelere, kendisine oy vermiş ve umut bağlamış olan kitlelere ters düşmemektir.

● KİTLELERE TERS DÜŞÜLÜRSE HUKUKEN HÜKÜMET OLUNSA DA İKTİDAR OLUNAMAZ.

Meclis içi oy aritmetiğini ve burjuvazinin Meclis dışı güç odaklarını hesaba katan bir program hazırlayalım derken kitlelere ters düşülür, kitlelerin desteği yitirilirse, hukuken hükümet olunsa da gerçekten iktidar olunamaz. "Bir kez programı kabul ettirip güven oyu alalım, sonra icraatımızla kitleleri memnun eder, desteğini sürdürürüz" mantığı da geçerli değildir. Güven oylamasında çoğunluğu elde etmek için uygulanan ödün verme, tatmin etme politikası, o oyların korunması, geri çekilmemesi için de sürdürülür gider. Üstelik bu oylar ve görüşler bugüne kadar mevcut iktidarı temsil ettikleri için onlara doğru kayış giderek süratlenir.

Sol politika pratiğinde somut koşullarda belirli ödünler verme zorunluluğu tanınır ama, teslimiyetçiliğe götüren ödünler asla.

● TESLİMİYETÇİLİK POLİTİKASIYLA ZOR DÖNEM AŞILDIKTAN SONRA CHP'NİN DÜŞÜRÜLMESİ VEYA CHP OLMAKTAN ÇIKMASI TEHLİKESİ MEVCUTTUR.

Böyle bir programla ve bir takım oy aktarma yöntemleriyle hükümet güven oyu alsa bile sonuç, dış politika ve ilişkilerde, ekonomik alanda içte büyük sermaye çevrelerinin ve ona bağlı güç odaklarının, dışta bir takım emperyalist kuruluşların zorunlu gördükleri adımlar atıldıktan, işler yapıldıktan sonra CHP'nin iktidardan düşürülmesi veya kendini inkar eden ölçüde teslimiyet politikasına getirilmesi olabilir. Her iki halde de CHP, temelli yıpranır, ülke politikasında yerini ve önemini yitirir.

Programa hakim olan görüş böyle bir tehlikeyi güçlü olasılık olarak ortaya koymaktadır.

● CHP'NİN KISA SÜREDE KİTLE DESTEĞİNİ VE ÖNEMİNİ YİTİRMESİ OLASILIĞI, DOĞACAK BOŞLUĞU FAŞİZMİN DOLDURMASI TEHLİKESİNİ İÇERMEKTEDİR.

CHP'nin kısa sürede yıpranıp ülke politikasında yerini ve önemini yitirmesi, bu hale düşmeyi göze alması ve düşmesi, kendi bileceği bir iş sayılamaz. CHP'nin desteğini ve oylarını aldığı kitlelere sadık kalması, yalnızca CHP açısından ahlaki ve politik bir sorun değildir; ülkemizin bugünkü politik koşullarında nesnel bir zorunluluktur.

Kitleler zamanla ve bir süreç içinde, CHP'nin gerçek niteliğini, ne yapıp ne yapamıyacağını pratiğinde öğrenmeden, işçi sınıfının politik örgütü demokratik toplumsal muhalefeti yönlendirmede belirli bir etkinlik düzeyine erişmeden, çok kısa sürede hayal kırıklığına uğrar, umutsuzluğa düşerse ülke politikasında doğacak boşluğun kapı ağzında bekleyen tam boy açık faşizm tarafından hemen doldurulması tehlikesi ciddi bir olasılıktır.

En fazla oyu almış, parlamentoda en fazla sandalyeye sahip parti olarak Cumhuriyet Halk Partisi bugünkü verili koşullarda ülkenin ihtiyacını belirli ölçüde karşılayabilecek tek hükümet alternatifidir. Ancak bu yargı, CHP'nin kendi programına, seçim öncesi yaptığı vaadlere sadık kalması koşuluyla doğru ve geçerlidir.

Her zaman altını çizerek belirttiğimiz üzere, demokratik özgürlükleri korumanın, faşizmi önlemenin koşulu, her ne pahasına ve her ne biçimde olursa olsun hükümet koltuğuna oturmak değildir; kitlelerin bilinçli ve örgütlü gücüne dayanmak, ülkenin politika sahnesinde bu gücün direncini ve baskısını yansıtabilmek ve giderek bu gücü genişletmek ve arttırmaktır. Faşizm ancak bu yoldan geriletilebilir, yenilebilir. Faşizme karşı demokrasiyi savunmada, kitlesel bağlarını sürdüren, kendi dışındaki ilerici, sol güçlerin desteğini koruyan bir CHP muhalefette olsa dahi, tüm demokratik özü boşalmış biçimsel bir CHP iktidarından daha etkin bir güçtür.

● HÜKÜMET PROGRAMI, CHP PROGRAMI DOĞRULTUSUNDA DEĞİLDİR.

CHP lideri, azınlık hükümeti koşullarında CHP programının aynen uygulanamıyacağını, ama o doğrultuda adımlar atılabileceğini söylemekte, hükümet programının da bu doğrultuda olduğunu ileri sürmektedir. Ancak Meclis'e sunulan program aynı doğrultuda görünmemektedir.

● "Düzen değişikliği"ni baş slogan yapan CHP'nin hazırladığı hükümet programında "düzen" açısından hiç bir tahlil ve değerlendirme yer almamaktadır. Program "Ekonomimizin son iki buçuk yılda sürüklendiği dar boğazlar ve karşı karşıya getirildiği son derece ağır sorunlar" demekle bu sorunların ekonomik, yapısal ve sınıfsal olgulardan kaynaklandığını, esas itibariyle son iki buçuk yılın ürünü olmadığını reddetmekte, en azından görmezlikten gelmektedir.

Türkiye'nin karşı karşıya olduğu büyük ekonomik, sosyal sorunlar yapısal, sınıfsal açıdan hiç ele alınmaksızın, geçmişteki MC hükümetinin yanlış politikasına, uygulamalarına ve başarısızlıklarına bağlanmıştır. MC'nin bu yanlışlıkları ve kötülükleri uzun uzun anlatılıp eleştirilmekte, yerine ne yapılacağı açıkça söylenmemektedir.

● Programda "... Hükümetimiz, bir yandan uzun süreli gelişme hedeflerine yönelirken bir yandan da yine o hedefler doğrultusunda bir kısa süreli ekonomik onarım programı uygulamak kararındadır." denilmekte ama bu kısa süreli onarım programının ne olduğu açıklanmamaktadır. Enflasyon, devalüasyon, döviz yokluğu, finansman darlığı, dış ticaret açığı gibi "kısa süreli program"a girmesi gereken konuların sözü dahi edilmemektedir. Diğer yandan işçi emekçi kitleleri ezen, bunaltan hayat pahalılığı ve işsizlik sorunlarında da program ciddi bir söz söylememektedir. Oysa bunlar en acil sorunlar olarak hükümetin karşısındadır.

● CHP, seçim kampanyasında olduğu gibi hazırladığı hükümet programında da çatışmaları, siyasal cinayetleri, can ve eğitim güvenliğini ana eksen yapmıştır. Yalnız programda bazı önemli farklar görülmektedir. "Asayiş ve huzur" konusunda sağ ile sol, terazinin eşit dengedeki kefelerine konmaktadır. MC'nin yakın geçmişteki yanlışları ve kötülükleri anlatılır ve eleştirilirken dahi sağ, faşist güçlerin örgütlenmesine, himaye görmesine, ulu orta saldırı ve cinayetlerine, devlet kadrolarını ele geçirmelerine, öğrenci, öğretmen, memur kıyımlarına, bu yapılanların düzeltileceğine dair en küçük bir atıf dahi yoktur. Hesap sorulacağı vaadi ise tamamen unutulmuştur.

Devlet aygıtı, eğitim kurumları, öğrenci yurtları içinde yuvalanmış faşist güçler temizlenmeksizin, bunlara karşı önlemler alınmaksızın hükümet "sağa da, sola da karşıyız" sözde tarafsız tutumu içinde adli ve idari önlemler alarak "asayiş ve huzur"u sağlamayı öngörmektedir.

● Programda, örneğin adaletin ortaya çıkmasını kolaylaştırıp süratlendirecek biçimde yöntem kurallarının değiştirilmesi ve yeni kurumsal düzenlemeler yapılacağı öngörülmektedir. Geçmişte, adaletin çabuk ortaya çıkarılması gerekçesiyle yöntem kurallarının savunma hakkını ihlal eder biçimde değiştirildiğine tanık olundu. Yine adaleti çabuklaştırma amacıyla öngörülen adli "yeni kurumsal düzenlemeler" ister istemez Devlet Güvenlik Mahkemeleri'ni akla getirmektedir. Onlar da aynı gerekçeyle kurulmuşlardı. Bu bakımdan yeni kurumsal düzenlemeler ve adaletin çabuklaştırılması yönündeki yeni yöntemler konusu kamuoyu önünde açıklığa kavuşturulmalı, öngörülenler açıkça belirtilmelidir.

Ayrıca hükümet programında, "eğitim kurumlarında, öğrenci yurtlarında, kamu kuruluşlarında ve genellikle işyerlerinde, etkin ve sürekli güvenlik önlemleri hemen uygulanacaktır" deniliyor. Bu "etkin ve sürekli güvenlik önlemleri"ni sözü geçen yerlerde hemen uygulayacak özel güvenlik hizmetlileri de herhalde bulunacaktır. Bu çeşit önlemler baskıcı bir yönetimin oluşturulmasının habercileri de olabilir. Hele yeni hükümet kurulalıberi saldırı ve cinayetlerin sürdüğü, ama bunların önlenmesi ön planda ele alınmak gerektiren afiş asmak gibi basit demokratik eylemlerin önemli mesele yapılıp üzerine gidilerek afiş asanların tutuklanmış olması kuşkuları arttırıcı mahiyettedir.

● Programda kitlelerin genel isteği olan ve seçim öncesinde CHP'nin de kaldırılacağını vaad ettiği TCK'nun 141 ve 142. maddelerine hiç değinilmemektedir. Oysa günümüz koşullarında bu maddelerin kaldırılması, demokratik özgürlüklerin genişletilmesini isteyip istememenin mihenk taşı haline gelmiştir. Kitleler verdikleri oylarla CHP'nin bu maddeleri kaldırmasını istediklerini belli etmiş bulunmaktadırlar. Bu maddeler ve benzerleri kaldırılmadıkça programın öngördüğü biçimde özgürlüklerin kullanışının demokratik ve uygarca kurallara bağlanmasına olanak yoktur.

Hükümet Programını değerlendirdi

BURJUVAZİNİN TATMİNİ, OLUŞTURMAKTADIR

Ayrıca program, kamu görevlilerinin sendika ve toplu sözleşme haklarına değinmekte ama diğer cümlelerdeki sürekli "cektir, caktır"la biten kesinlik yerine, birdenbire cümle kuruluşunu değiştirerek "bu haklara kavuşturulmalarını gerekli görmektedir" biçimine dönüştürmektedir. Bu cümle ve devamı ise konunun bir hükümet tasarrufu ve tasarısı olarak gerçekleştirmeye çalışılacağı yerde Meclis'in takdirine bırakıldığını ve bu yolda yeni bir yasal düzenlemeden daha başlangıçta vazgeçildiğini ortaya koymaktadır.

"Lokavt" konusundaki durum da farklı değildir. Lokavtın kaldırılması veya, bu kabul edilmezse kötüye kullanılmasına karşı etkin önlemler alınması da ancak "önerilecektir."

Diğer yandan program, hemen her bölümünde "Doğu ve Güney-Doğu Anadolu"dan söz açtığı halde Doğulu emekçi halka karşı eskiden beri sürdürülen ve MC döneminde yoğunlaştırılan "ırkçı şoven baskılar" olgusuna hiç değinmemekte, bunu görmemezlikten gelmekte, Doğu ve Güney Doğu'nun ekonomik sorunlarını ise büyük sermaye çevrelerinin ve Doğuda yerleşik egemen güçlerin çıkarları doğrultusunda ve onlara dayanarak çözüme kavuşturmayı öngörmektedir.

Yukarda bir kaç örnekle açıklanan niteliğiyle program faşizmin geriletilmesi, demokratik hak ve özgürlüklerin korunup güçlendirilmesi konusunda, yalnızca bir azınlık hükümeti olma gereğinin ötesinde, sorunlara yaklaşış biçimi ve görüş açısı bakımından da, CHP'nin programı ve seçim öncesindeki kitlelere vaadlerinin doğrultusundan ayrılmış durumdadır.

● Yeni hükümetin programı MC hükümetinin, milleti cephelere bölmekle suçlayıp birlik ve bütünlük temasını kuvvetle işlemektedir. MC hükümetine karşı yapılan temel eleştiri "bölücülük" eleştirisidir ve MC döneminde ortaya çıkmış bütün sorunlar (can güvenliğinden ekonomik zorluklara kadar) *millet'* in bölünmesine, *hükümetin* bölünmesine ve *devlet kurumları*'nın bölünmesine bağlanmaktadır. CHP, bu üç bölünmeyi ortadan kaldırarak sorunları çözmeyi vaadetmektedir. Böylece farklı çıkarları uzlaştırma iddiası haklı çıkarılmaya çalışılmakta ve kitlelere, sahip oldukları demokratik özlemler adına "milletin düşman kamplara ve cephelere bölünüp çatışmaya sürüklendiği bir ortamda sömürüden söz etmeye gerek olmadığının" kabul ettirilmesi öngörülmektedir. Program bunu yaparken, toplumun nesnel olarak sınıflara ayrıştığını, bunlar arasında nesnel olarak çıkar çelişki ve çatışması olduğunu görmezlikten ve bilmezlikten gelmektedir.

Nesnel olarak varolan bu olguları yok saymakla hükümet, CHP programının "en üstün değer" saydığını söylediği "emek"ten yana hiç bir geçerli politika uygulayamıyacağını da göstermiş olmaktadır.

● Sınıfsal ayrışımları dikkate almadan hiç bir soruna halk kitlelerinden yana bir çözüm getirilemez. Sınıf ayrışımları ve çelişkileri konusunda suskunluk, her zaman, işlerin sermayeden yana yürütüldüğünün ve yürütüleceğinin işaretidir.

Hükümet programına göre vurguncular, karaborsacılar dışında bütün "iş çevreleri" ve bazı kamu kuruluşlarına yerleştirilmiş silahlı militanlar dışında bütün işçiler "tedirgindir".

Patronların ve işçilerin "hepsi aralarındaki çıkar çelişkilerini aşarak Türkiye'yi ekonomik ve toplumsal bunalımlardan kurtarabilecek bir hükümetin özlemini duymakta birleşmektedirler". Hükümet güven oyu alırsa, patronlarla işçilerin aralarındaki çıkar çelişkilerini nasıl "aşmaya" yönelteceği dikkatle izlenmeye değer olacaktır. "Çıkar çelişkilerinin aşılması", "çalışma barışı" ve "işçi-işveren ilişkilerinin sağlıklı bir düzene kavuşturulması" önlemleri hep, sermayenin egemenliğinin arttırılması, işçilerin sermayenin egemenliğine daha bağımlı kılınması yoluyla gerçekleştirilir. Programın, hayata geçirilmesi de bu sonucu verecektir.

● Derli toplu bir ekonomik önlemler paketi getirmeyen hükümet programı orasına burasına serpiştirilmiş önerilerle büyük sermaye sınıfı içinde sanayi kesimini kolladığını açığa vurmaktadır. Sanayi sermayesinin 1970 öncesinden beri tarımdan, bankacılıktan, dış ticaretten sanayiye fon aktarımı istediği bilinmektedir. Programda, yuvarlak sözlerle dile getirilmekle beraber tarımda verimliliği (ve adaletli toprak dağılımını) sağlayacak bir toprak reformu; kredilerin "geniş ölçüde, sanayi, tarım ve hayvancılık" alanlarına yöneltilmesi; "özel bankacılık üzerinde kamu denetiminin etkinleştirilmesi" ve devlet bankacılığının sanayiin gelişmesine hız katması; tefeciliği ve "gereksiz aracılığı" ortadan kaldıracak bir bankacılık düzeni kurulması; "devlet sektörünün, özel sektörün ve halk sektörünün ortaklaşa yararlanabilecekleri bir dış ticaret kurumu" oluşturulması; hızlı sanayileşme için teknik eleman yetiştirilmesi, meslek ve teknik öğretiminin hızla geliştirilmesi öngörülmektedir. Bunlar büyük sanayici kesimin isteklerini cevaplayan önlemlerdir. Bir yerde geçen "tekelcilik eğilimleri önlenirken" deyimi ve halk sektörü ile köy kentten söz edilmesi sanayici kesiminin hoşlanmayacağı hususlar gibi görünse de, CHP kendisini büsbütün inkar edecek duruma düşmemek için bu kadarını söylemek zorundaydı. Kaldı ki, bu sözlerden ciddi bir sonuç çıkmayacağını sanayiciler de bilmektedirler.

● Emperyalizmin ve yerli büyük sermaye ile etkili çevrelerin CHP hükümetinden dış politikada çözümünü bekledikleri baş sorun Kıbrıs'tır. Çünkü ambargonun kalkması, askeri yardımın başlaması, dış kredilerin verilmesi, döviz darlığının çözümü, AET ile ilişkilerin buzdolabından çıkarılması Kıbrıs sorununun çözümüne bağlanmıştır. Oysa hükümet programı bu konuda, "iki bölgeli bağımsız ve bağlantısız bir federal çözümü gerçekleştirmek üzere çaba gösterilmesi gerektiğine inanmaktadır" demekten öteye birşey söylememektedir.

AET ile ilişkiler konusunda da program, bu ilişkilerin "ülkemiz ve ekonomimiz yararına işlemesi biçiminde yeniden düzenlenmesi kanısında" olduğunu belirttikten sonra, asıl yapılması gereken işin, AET'ye girmek, ama orada ezilmemek ve bağımsızlığı koruyabilmek için ekonominin güçlü bir yapıya kavuşturulması olduğunu ileri sürmektedir.

Hükümet programının milli savunma politikasında ve dış politikada uluslararası yumuşamaya ve dünya barışının güçlenmesine katkıda bulunmayı, "ittifaklara olan katkısının bölge ülkeleri için bir kuşku ve güvensizlik etkeni olmamasına sürekli özen" göstermeyi, "bölge ülkeleriyle ve gelişme sürecindeki ülkelerle yakın ilişkiler, işbirliği ve dayanışma" kurmayı öngörmesi olumludur. CHP'nin NATO'ya, CENTO'ya ve emperyalist dünyanın diğer anlaşma ve örgütlerine karşı olmadığı bilinmektedir. Ama NATO'da kalmayı öngörse dahi ulusal bağımsızlıktan yana olduğunu vurguladığına göre, Türkiye toprakları üzerindeki yabancı askeri üslerden ve "dinlenme tesisleri"nden, "ortak savunma anlaşması" diye adlandırılan ve ABD kongresinden geçmesi beklenilen ikili anlaşmadan tek söz etmemesi anlamlı ve önemli bir çelişkidir.

● PROGRAM, CHP'YE OY VEREN KİTLELERİN DESTEĞİ YERİNE SERMAYENİN SORUNLARINI ÇÖZEBİLME YETENEĞİNE DAYANMAYI ÖNGÖRMEKTEDİR.

Başta da belirtildiği ve yukardaki kısa incelemenin açıkça gösterdiği üzere CHP'nin hükümet programı, CHP'nin kendisine oy veren kitlelerin desteği yerine, sermayenin sorunlarını çözebilme yeteneğine dayanma eğiliminde olduğunu göstermektedir. Böyle bir eğilim, güven oyu alırsa, CHP'ye oy veren kitlelerin oy vermedikleri ve vermeyecekleri politikalarla karşılaşacağı anlamına gelmektedir.

Program, Türkiye'nin büyük bir derinlik kazanmış olan ekonomik ve toplumsal sorunlarını yalnızca MC hükümetinin başarısızlığına bağlayarak birikmiş ekonomik ve toplumsal sorunlara ilerici ekonomik önlemlerden ve kitlelerin desteğinden bağımsız çözümler peşinde olduğunu ortaya koymaktadır. Oysa ekonomik sorunlara ekonomi dışından çözüm, ancak ezilen kitleleri, şu ya da bu biçimde baskı altına alarak sağlanabilir.

Böyle bir programın çerçevesinde, Türkiye'deki politik bunalıma bir çözüm getirilmesi dahi olanaklı görünmemektedir. Çünkü böyle bir programla gerici, faşist güçlerin saldırıları önlenemez. Hele bugünkü hassas dengeyi koruyabilmek kaygısı ve gerekçesiyle demokrasinin genişletilmesi, düşünce ve örgütlenme özgürlüklerinin eksiksiz olarak sağlanması gibi hedeflerden vazgeçilmesi, demokrasiyi gerici güçlerin karşısında zayıflatmaktan başka anlama gelemez.

● ÇIKIŞ YOLU DEMOKRATİK TOPLUMSAL MUHALEFETİN ÖRGÜTLENDİRİLİP GÜÇLENDİRİLMESİNDEN VE ÜLKE POLİTİKASINA GİDEREK DAHA YOĞUN BİÇİMDE AĞIRLIĞINI KOYMASINDAN GEÇMEKTEDİR.

Sonuç olarak, CHP'nin hükümet programı, CHP hükümetinin faşizmin geriletilmesi ve demokrasinin genişletilmesi yönünde bazı önlemler alabilmesi için yürütülecek demokratik kitlesel mücadelenin çok daha güçlü olması gerektiğini ortaya koymaktadır. Diğer bir deyişle, eskiden beri belirttiğimiz üzere, tutarlı demokratik güçlerin, demokrasinin geleceğini CHP'ye emanet etmek yerine, CHP'nin politikasını tutarlı demokratik bir çizgide tutabilmek için onun üzerinde ağırlığını daha yoğun biçimde duyurması zorunluluğu vardır.

Seçim sonuçlarına ilişkin Merkez Yönetim Kurulu Bildirimiz'de belirtildiği üzere "Partimiz, işçi sınıfı ve halk kitlelerinin hayat düzeylerini yükseltmek, demokratik hak ve özgürlükleri koruyup geliştirmek, devlet kadrolarından faşist unsurları tasfiye etmek doğrultusunda yürütülecek mücadelede bugüne kadar olduğu gibi işçi sınıfımızın sözcüsü olarak bu yolda yapılacak her girişimin ısrarlı takipçisi ve destekçisi olacaktır. Demokratik kanadın sahip olduğu kitlesel desteğin genişletilebilmesi ve bugünkü hassas dengenin demokratik kanat lehine değiştirilebilmesi, ancak bu yöndeki girişimlerin başarıya ulaşmasına ve ileri adımlar atılmasına bağlıdır. Partimiz geniş yığınların umut kırıklığına uğratılması ve bu ortamın faşizm tertipleri için bir basamak yapılmasına yönelik oyun ve hareketlere karşı işçi sınıfımızı ve emekçi kitleleri uyarma ve örgütlemenin artan öneminin de bilincindedir ve bu bilinçle çalışmalarını sürdürmeye kararlıdır.

"Emperyalizm ve büyük burjuvazi bugün daha daralan bir alanda, yeni oyunlarla varolan düzeni sürdürme telaşı içine girmişlerdir. Sömürücü güçleri geriletme ve giderek sömürüyü kaldırma mücadelesinin öncülüğünü yapan, izlediği politikayla, somut hedefleriyle öteki ilerici, demokrat güçlere örnek olan Türkiye İşçi Partisi mücadelenin bugünkü aşamasında üzerine düşen görevleri de başarmasını bilecektir."

BİR BELGE: C
PROGRAMI

MEHMET AKÖZER

CHP hükümetinin güvenoyu alıp alamayacağı şu sıralarda henüz belli olmamıştır. Ancak hükümet programı güncelliğini bir süre daha koruyacak ve üzerinde dikkatle durulması gereken bir belge niteliğindedir.

CHP, hükümet programını açıkladıktan sonra seçimlerden önce yarattığı görüntü ile açık bir çelişki içine girmiştir. Bu hükümet programıyla CHP faşizme karşı mücadeleden, işsizliğe, pahalılığa, yoksulluğa çözüm getirmekten, demokratik özgürlükler önündeki engelleri kaldırmaktan vazgeçtiği görüntüsünü kolay silinemeyecek biçimde vermiştir. Hatta bu programa bakarak CHP'nin gerçek anlamda can güvenliğini sağlamaktan bile vazgeçtiği söylenebilir. Bunlar, CHP açıkça vaad etmese bile seçimler öncesinde CHP'de somutlaştırılan hedeflerdir.

CHP, hükümet programıyla yalnız bu hedeflerden vazgeçmiş görüntüsünü vermekle kalmamakta, aynı zamanda yeni birçizgiye oturmuş gibi de gözükmektedir. CHP bu programda "milliyetçilik ve milli birlik" vurgusunu bugüne kadarki açıklamalarında görülmemiş ölçüye çıkarmıştır. "Millet" kavramı "balık" kavramının yerini kesinlikle almıştır. Bu programla, 1971 Anayasa değişikliğiye özgürlüklere getirilen "devletin birliğini, ülkenin bütünlüğünü sarsıcı olmama" sınırı ilk kez CHP tarafından da benimsenmiş olmaktadır. Bunlar, CHP'nin hükümet programıyla benimsemiş gözüktüğü açıkça sağcı ilkeler arasında sadece çok belirgin olan birkaçıdır.

İKİ CHP VE GERİCİ GÜÇLER

Seçimler öncesindeki CHP ile hükümet programındaki CHP arasındaki açık çelişki gerici güçler tarafından hemen sömürülmeye başlanmıştır. Sağcı basın bu çelişkiyi CHP'nin ilerici, emekçi halktan yana görünümünü yıpratmak için kullanmaktadır. Emperyalizmin ve işbirlikçilerinin uşağı faşistler, Ecevit hükümetine köklü dönüşümlerden yana, büyük sermayeye, çokuluslu tekellere karşı sloganlarla saldırmaktadırlar.

Büyük burjuvazi ise CHP'nin seçimler öncesindeki görüntüsüyle hükümet programı arasındaki çelişkiden en yararlı çıkan güçtür. Büyük sermaye çevreleri CHP ile aralarındaki buzlarm kolayca eridiği, ona karşı bir düşmanlıkları olmadığı inancını geniş çevrelere yayabilmişlerdir. Böylece büyük burjuvazi demokrasiyle arasında düşmanca bir çelişki olmadığı yolunda sahte bir hava yaratmak, faşizm tehlikesinin arkasındaki asıl güç olduğunu gizlemek için büyük bir fırsat bulmuştur. Ayrıca program, CHP'yi kendisine daha çok angaje etmek için büyük burjuvazinin elinde bir senet olmuştur.

PROGRAMIN MANTIĞI SAVUNULABİLİR Mİ?

Seçimlerden önce CHP'nin desteklenmesini öneren değişik çevreler bugün ortaya çıkan çelişkiyi açıklama zorunluluğunu duymaya başlamışlardır. CHP'yi büyük sermaye adına destekleyenlerin yanısıra bazı ilerici ve solcu çevreler de bunlar arasındadır.

Birdenbire ortaya çıkan değişik CHP görünümünü açıklamak için çeşitli nedenler bulunabilir. Aslında bu nedenleri bulmak gereklidir de. Fakat söz konusu nedenleri araştırırken CHP ile ilgili bir temel gerçeği asla unutmamak gerekir. Bu temel gerçek CHP'nin karşıt çıkarları uzlaştırmayı amaçlayan bir parti olduğu gerçeğidir. Bu temel gerçek unutularak yapılan her değerlendirme CHP'yi bugünkü tutumunda haklı çıkarma çabasından ibaret olacaktır.

Bir örnek: Kimilerine göre CHP'nin bugünkü hükümetini "milletin hükümeti" olarak tanımlamasının nedeni, bu hükümette bir yandan işçi ve emekçi kitlelerin, diğer yandan tekelci sermayenin tercihlerinin birleşmesidir. "Millet" kavramı bu karşıt güçleri içerdiğine göre "milletin hükümeti" tanımı haklı ve gerçekçidir. Bu yorumu yapanların mantığına göre böyle bir hükümetin programı da gerçekçi bir programdır. Bunlar, işi işçi ve emekçi kitlelerle tekelci sermayenin "AP-MHP-MSP'li hükümete hayır" hedefinde birleştiğini söylemeye kadar götürmektedirler.

CHP hükümetinin güvenoyu alamadığı ve görev Demirel'e verildiği takdirde kimlerin AP'ii, hatta MHP'li bir hükümete karşı olmadığı görülecektir. Fakat CHP hükümetinin kendisini "milletin hükümeti" olarak tanımlamasını, karşıt sınıfların tercihinin bu hükümette birleşmesiyle açıklamak ve haklı göstermek asla doğru olamaz. En basit nedenle doğru olamaz. Çünkü işçi sınıfının ve emekçi kitlelerin, demokratik güçlerin desteğine sahip olan bir hükümetin büyük sermayeye karşı bir politika uygulaması için büyük sermayenin kendisine karşı olmasını beklemesine hiç bir neden yoktur. Çünkü büyük sermayeye karşı bir politika uygulama kararını alabilmek için gerekli olan işçi ve emekçi kitlelerin desteğine sahip olmaktır.

NEDEN "MİLLETİN HÜKÜMETİ"?

CHP'nin karşıt çıkarları uzlaştırmayı amaçlayan "ikili" niteliği de burada gündeme gelmektedir. CHP gereken temel desteğe sahip olmasına rağmen büyük sermayeye karşı bir politika uygulamamak için, kendisini "milletin hükümeti" olarak tanımlamaktadır. Bugün için, işçi ve emekçi kitlelerden çok farklı nedenlerle tekelci sermayenin CHP hükümeti alternatifini desteklemesi de bunun gerekçesi yapılmaktadır.

CHP'nin, seçimler öncesindeki görünümünü kısa sürede bu ölçüde bozmaya girişmesinde birçok etken rol oynamıştır. Bunların başında yine CHP'yle ilgili bir temel gerçek vardır. CHP iktidara gelişini ve burada kalışını en büyük oranda büyük burjuvaziyle işbirliğine bağlamış sosyal demokrat partiler arasında yer almaktadır. Aynı şekilde, parlamento içi çalışmayı esas alınada ve kitle hareketleriyle dayanışmayı reddetmede CHP sosyal demokrat partilerin en tutucuları arasındadır. Bu yüzden de güven oyu umudunu bütünüyle büyük sermayenin güdümündeki milletvekillerine bağlamıştır. Fakat bütün bunların yanısıra bir objektif faktörün daha rolünü belirtmek gerekir. İşçi sınıfının, emekçi kitlelerin ve demokratik güçlerin antifaşist tepkisi sandıklarından geniş ve etkin kitle hareketlerine sıçrama durumunda değildir. Elbette, bu ne CHP'nin ne de seçimlerde onu desteklemeyi önerenlerin büyük sermayeye verilen tavizleri haklı göstermek için başvurabilecekleri bir gerekçe olamaz.

CHP VE AMAÇLARI

CHP seçimlerden sonraki dönüşüyle bazı amaçlarından vazgeçtiğini ister istemez açıklamaktadır. Fakat CHP'nin tavizleri parti programıyla, temel ilkeleriyle ya da seçim sloganlarıyla sınırlı değildir. CHP ne parti programında ne de seçim sloganlarında iktidara geldiğinde yapacaklarını somut sözlerle formüle etmemiştir. Demokrasi mücadelesinin temel hedeflerinin pek azı CHP'nin "ilkeleri" olarak bildiğimiz ilkeler arasında vardır. Bugün bir "dönüş" olarak gözüken, bu ilkeleri aşmaktır. Hükümet programıyla asıl çelişki içinde olan CHP'nin seçimler öncesinde çeşitli yollarla yarattığı umutlardır. Ona verilen misyonlardır.

Sosyal demokrat partiler günümüzde genellikle bedeflerini açık ve somut bir biçimde formüle etmeyi yeğlemektedirler. Parti programlarını buna göre, seçim bildirgelerini buna göre düzenlemektedirler. Çünkü bu partiler günümüzde 1930'larda ve öncesinde olduğunun tersine somut sloganların aynı zamanda kitlelerin eylem sloganları haline gelmesini istememektedirler. Sosyal demokrat partiler seçimlerde büyük umutlar yaratarak, fakat bu umutları somut taahhütlere bağlamayarak çalışmayı nerdeyse ilke edinmişlerdir. Bu, onlara gereğinde rahat dönüş yapma olanağını vermektedir. Böylece verilen tavizlere rağmen programın ve temel ilkelerin geçerliliğini hâlâ koruduğunu Parti kadrolarına ve destekleyicilere anlatmak kolaylaşmaktadır.

PROGRAM NASIL ELEŞTİRİLMELİ?

Bütün bunlardan CHP'nin hükümet programının eleştirilemeyeceği sonucu asla çıkmaz. Fakat hükümet programının eleştirisi, CHP'nin vazgeçtiği amaçların gereğinden fazla mı, yoksa gerektiği kadar mı olduğu sorusuna cevap arama biçiminde kesinlikle yapılmamalıdır. Emekçi kitleler CHP'ye programından da önce faşizme, işsizliğe, pahalılığa, yoksulluğa karşı oy vermişlerdir. Yine emekçi kitleler ve demokratik güçler seçimlerden sonra, faşizme ve MC partilerine karşı CHP'nin hükümeti kurmasını istemişlerdir. Bu yüzden emekçi kitleler ve demokratik güçler açısından, faşizme karşı desteklenmiş bu hükümetin programının önemi CHP'yi bugün yapabileceklerinde değii, yapması gerekenlerdedir. Bu güçlerin acil taleplerindedir.

Diğer bir deyişle, CHP'nin hükümet programının eleştirisi her hükümetin programıyla aynı açıdan yapılmalıdır: Programın toplumdaki çeşitli sınıf ve tabakalar için neler önerdiği açısından. Şu sorular sorulmalıdır: 1) Program işçi sınıfının, köy emekçilerinin, memur, öğretmen, teknik eleman gibi kent orta tabakalarının, gençlerin, küçük esnaf ve zanaatkarların, tekel dışı toplum kesimlerinin taleplerine ne ölçüde cevap vermektedir? 2) Programın büyük burjuvaziye, tekelci sermayeye, büyük toprak sahiplerine, geri üretim biçimlerinin artıklarına karşı tutumu nedir?

CHP'nin ikili niteliği burada da gündeme gelmektedir. CHP sınıflar arasında ve en genel olarak toplumdaki karşı güçler arasında barışı amaçlayan bir partidir. Bütün sosyal demokrat partiler gibi CHP de bunu toplumdaki karşıt sınıfların ve güçlerin istemleri arasında bir denge kurarak sağlamayı düşünmektedir. Bu denge karşıt sınıfların ve güçlerin kendi taleplerinden belli "fedakarlıklar"ı kabul etmesiyle sağlanacaktır. CHP hükümet programının özetini bu açıdan yapmak mümkündür: Program işçi ve emekçi kitlelere en büyük fedakarlıkları yüklemekte, egemen sınıfları en az "fedakarlıkla" geçiştirmektedir.

GÜNCEL GÖREV VE PROGRAM

Programın işçi ve emekçi kitleler açısından incelenmesine bu kitlelerin en güncel talebi olan politik demokratikleşme konusundaki tutumuyla başlamak gerekir.

Faşizm tehlikesine karşı hiç bir tutarlı önlem programda önerilmemektedir. Onun yerine "milletin bölünmesi" tehlikesi geçirilmiştir ve MC partilerine yapılan temel suçlama "bölücülük" suçlamasıdır. Hatta şiddet olaylarına karşı devlet kuvvetlerinin kullanılamaması bile devlet güçlerinin MC partileri arasındaki dağılmasına bağlanmaktadır.

Can güvenliğinin sağlanması yönünde, devlet kuvvetlerinin etkin kullanımından başka öneri yoktur. Bu konuda polisin gereği gibi "eğitilmesinden", "yetiştirilmesinden" söz edilmektedir ama, yarı-askeri faşist örgütlere, işyerlerindeki ve okullardaki faşist işgale değinilmemektedir.

Üstü kapalı olarak, MİT'in sadece "yönlendirme ve propaganda" faaliyetlerine karşı çıkılmakta, en önemlisi olan iç casusluk ve kışkırtıcı ajanlık sorunlarının sözü edilmemektedir.

Demokratik hak ve özgürlüklerin önündeki engellerin kaldırılması konusunda hemen hiç bir önlem yoktur. İşçi sınıfının bilimsel sosyalist ideolojisi etrafındaki örgütlenmesini tehdit eden 141 ve 142. maddelere dolaylı olarak bile değinilmemiştir. Aksine düşünce özgürlüğünü "insanların değil sadece düşüncelerin mücadelesi" olarak gösteren, böylece düşünce özgürlüğünün örgütlenme özgürlüğüyle tamamlanmasına ve sınıf mücadelesine set çeken bir ifade özenle seçilmiştir. Bu arada "yasaların ...her düşünceye... etkinlikle uygulanmasından" bile söz edilmiştir. Bu, CHP Parti programıyla da açıkça çelişmektedir. Parti programında "özgürlük her türlü *yasal* ... engelden baskıdan kurtarılmalıdır" denmektedir.

Programda 12 Mart döneminde Anayasa'da yapılan değişikliklere karşı çıkılmadığı gibi, bu değişikliklerle özgürlüklere getirilen ek sınırlamalar CHP sözlüğüne ilk kez girmektedir.

Toplantı, Gösteri Yürüyüşleri, Dernekler, Siyasi

HP HÜKÜMET

"MECLİS İÇİ OY ARİTMETİĞİ VE BURJUVAZİNİN MECLİS DIŞI GÜÇ ODAKLARINI HESABA KATAN BİR PROGRAM HAZIRLAYALIM DERKEN KİTLELERE TERS DÜŞÜLÜR. KİTLELERİN DESTEĞİ YİTİRİLİRSE, HUKUKEN HÜKÜMET OLUNSA DA GERÇEKTEN İKTİDAR OLUNAMAZ." (TİP BAŞKANLIK KURULU'NUN AÇIKLAMASINDAN)

Partiler Kanunundaki anti-demokratik hükümlere karşı çıkılmamaktadır.

Programda grev hakkının genişletilmesi, İş Kanununun düzeltilmesi gibi amaçları içine alacak biçimde yorumlanabilecek bir tek ve son derece muğlak bir cümle vardır.

Program lokavtın kaldırılmasını meclisin kabulüne bırakarak (sanki programdaki pekçok madde için de geçerli değilmiş gibi) bu konuda ısrarlı olmadığını belli etmektedir.

Memur yığınları için sadece sendika ve toplu sözleşme hakkı önerisi getirilmekte, üstelik bu da meclisin kabulüne bırakılmaktadır. Bütün kamu görevlilerinin işçi haline getirilmesine ise hiç değinilmemektedir. Bu durumda sendika ve toplu sözleşme hakkı da bir Anayasa değişikliği konusu olmaktadır.

Programda üniversitelerin özerkliğinden, üniversiteler yasasının demokratikleşmesinden, TRT'nin bağımsız ve özerk bir kuruluş haline getirilmesinden söz edilmemektedir.

FAŞİST TEHLİKENİN SINIFSAL TEMELLERİ VE PROGRAM

Hükümet programında tekellere karşı hiç bir önlem getirilmemektedir. Tekellerin ülkemizdeki bugünkü gelişme düzeyi toplumun ezici çoğunluğunu tahakküm altında tutabilmeleri için yetip de artnuyormuş gibi, program sadece "tekelleşme eğilimleri"nin önleneceğinden söz etmektedir. Bu bile somut önlemlere bağlanmamıştır. Bankaların ve sigorta şirketlerinin gücüne ise hiç değinilmemektedir.

Program büyük toprak sahiplerinin egemenliğine karşı da hiç bir önlem taşımamaktadır. Toprak reformu vaadinin, uygulamada dilendiği gibi sınarlanabilmesi için "toprak dağılımı bakımından adaletsizlik bulunan yöreler" gibi pratikte anlamı olmayan bir genel sınır konmuştur. Ayrıca reform sırasında büyük toprak sahiplerinin çıkarlarının bozulmayacağını, onlara yeni yatırım olanaklarının açılacağını belirtmeye büyük dikkat gösterilmiştir. Üstelik bu reform bile meclisin kabulüne bırakılmaktadır.

Program emekçi köylüler üzerindeki tüccar, tefeci sömürüsüne ve tahakkümüne karşı da hiç bir önlem önermemektedir.

Doğu ve Güneydoğu Anadolu'daki şoven baskı politikasına ve yöredeki en geri sömürü biçimlerine karşı çıkılmamaktadır. Bu yörenin gerilikten kurtarılması konusunda, Ortadoğu ülkeleriyle yapılacak işbirliği ile yörede bazı sanayilerin kurulması dışında hiç bir şey söylenmemektedir. Bu da her öneride büyük sermayeyi de kollama kaygısını sergilemektedir.

Program emperyalist bağımlılıktan uzaklaşma yolunda da, TİP Başkanlık Kurulu'nun Bildirisi'nde ayrıntılarıyla açıklandığı gibi hiç bir öneri içermemektedir.

Yabancı sermayenin girişi teknoloji getirmek ve ihracatı artırmak gerekçesiyle savunulmaktadır. Dış ticaret yoluyla sürdürülen emperyalist sömürüye karşı hiç bir önlem getirilmemektedir. CHP parti programında yeraltı kaynaklarının devletçe işlenmesinden söz edilirken hükümet programında bu, "ulusal yarara en uygun biçimde" olarak değiştirilmiştir.

İŞÇİ VE EMEKÇİ KİTLELERİN YAŞAM DÜZEYLERİ VE PROGRAM

Program işçi ve emekçi kitlelerin yaşam düzeylerinin yükseltilmesi konusunda da biç bir somut önlem içermemektedir. İşsizlik sigortası vaad edilirken işsizliğin ortadan kaldırılması için çözüm yolu gösterilmemektedir. İş kazalarına, iş hastalıklarına karşı sağlam güvencelerden de söz yoktur.

Kadın ve çocuk işçilerin çifte sömürüsüne de karşı çıkılmamakta, sadece çıraklığın "çağımızın ve teknolojinin gereklerine" uygun hale getirilmesinden söz edilmektedir.

En başta tarım proleterlerini ve topraksız köylüleri ilgilendiren tarımda toplumsal sigorta ise kooperatifçiliğe bağlanmaktadır. Kooperatiflerde ise köy zenginlerinin patronluğuna karşı çıkılmamaktadır. Taban fiyatlarında yapılacağı söylenen düzenlemeler sadece üretilecek maddelerin yönlendirilmesiyle ilgilidir.

Vergi sömürüsü konusunda, vergi kaçağının önlenmesinde "çağdaş teknolojinin olanaklarından yararlanılmasından" daha somut bir öneri yoktur.

Küçük esnaf ve zanaatlarların büyük sermayenin baskısı altında ezilmesine önlem getirileceğine, bu kesimlere sadece "işsizlik sigortası" ve "kooperatifleşme" vaadedilmektedir.

Eğitim emekçilerinin temel sorunu faşist baskı ve tehditlere karşı önlemler sıralanacağına, sadece "manevi ve maddi huzur içinde çalışabilmeleri"nden söz edilmektedir. Öğrenci gençliğin güvenli bir geleceğe kavuşturulması konusunda hiç bir somut öneri olmadığı gibi, yoksul gençler için "parasız" eğitim yerine "kredili ve burslu öğrenim olanaklarının genişletilmesinden" söz açılmaktadır.

PROGRAM BÜYÜK BURJUVAZİYE NELER ÖNERİYOR?

Buna karşılık hükümet programı tekellerin, büyük sermayenin, büyük toprak sahiplerinin istemlerine karşı bütün olanakları zorlayan vaadlere yer vermektedir. Bunların en önemlileri şöyle sıralanabilir:

İç ve dış kredi ve tasarruf olanakları sonuna kadar zorlanacaktır. Ticaret Bakanı ayrıca şirketleşmenin kolaylaştıracağını açıklamıştır.

Bankacılık ve krediler sanayi yatırımlarının hızlandırılmasına yönelecektir. Teşvik politikası değiştirilmeyecek, sadece sanayi yatırımları lehine geliştirilecektir.

Ortadoğu ve Batı Avrupa ülkeleriyle sermaye ve teknoloji işbirliği kurulacaktır. Dış pazar olanakları açılacaktır.

Bürokratik tıkanıklıklar giderilecek, proje hazırlığındaki gecikmeler önlenecektir. Enerji ve temel hammadde gereksinimi karşılanacaktır.

Dış ticaretten tarım aracı satışına kadar bütün işler, takvimine uygun olarak yapılacaktır.

Tarım girdileri hızla ve ucuza sağlanacak, tarım ürünü ihracatı kolaylaştırılacaktır.

Soyut olarak ekonomik gelişmeyi hızlandırabilecek gibi gözüken bu önlemler, büyük burjuvazinin egemenliği konındukça sadece onu güçlendirecektir.

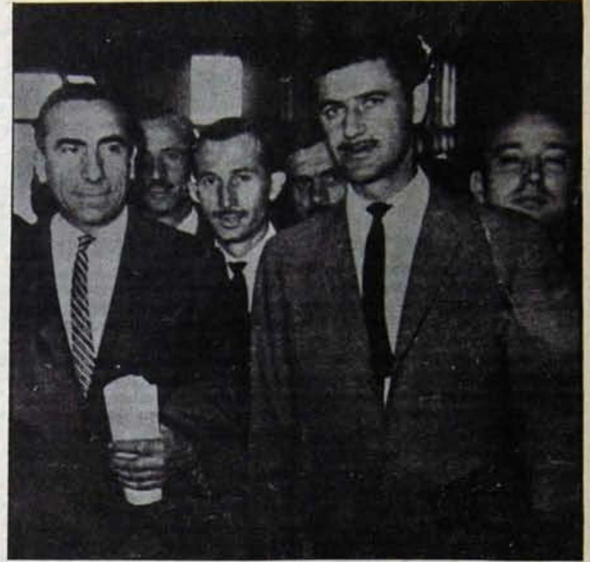
HÜKÜMET PROGRAMI VE GÖREVLER

CHP'nin demokrasi mücadelesinin hedeflerini budayan, emekçi kitlelerin taleplerini sınırlayan bu hükümet programı, onu tutarlı demokrasi saflarına kazanma mücadelesini durdurmayacaktır. Bilimsel sosyalizm ve evrensel pratik sosyal demokrasinin iki yanlı politikasının birlik mücadelesinin her aşamasında bu mücadelenin konularından biri olacağını göstermektedir.

Fakat hükümet programı faşizme karşı en geniş güçlerin birlik ve dayanışmasının önüne yeni engeller çıkarmıştır. Hükümet güvenoyu alamasa da emperyalizm ve işbirlikçileri CHP'nin tavizlerini onu demokratik güçlerden daha da uzaklaştırmak için kullanacaklardır. Büyük burjuvazi, bundan sonra kurulabilecek CHP'li hükümetler için de şimdiden tavizler koparmış olduğuna inanmaktadır.

Büyük burjuvazinin demokratik güçleri parçalama ve etkisizleştirme taktiğinin başarısızlığa uğratılması için işçi sınıfının mücadelesinin yükseltilmesi, bilimsel sosyalist hareketin güçlendirilmesi, kitlelerin örgütlenmesinin hızlandırılması temel şarttır. Bununla eşgüdümlü olarak demokratik güçlerin ortak somut hedefler etrafında hızla birleştirilmesi, birliğe katılanların hergün daha çok artırılması, bu birliğin kitleler arasında tutarlı bir antifaşist propagandayla pekiştirilmesi zorunludur. İşçi sınıfı hareketinin yükseltilmesi ve demokratik güçlerin birliğinin sağlanlaştırılması birbirini tamamlayacak ve sürekli olarak güçlendirecektir. Başarının başka yolu yoktur.

PETROL KİMYA-İŞ'TE YENİ YÖNTEM: ŞANTAJ

MERSİN'DE YENİ OYUNLAR TEZGAHLAYAN KILINÇ, "BAŞBUĞ" İLE BİRLİKTE GÖRÜLÜYOR.

DİSK ÜST YÖNETİMİNİN GÖZDELERİNDEN, DİSK GENEL BAŞKANVEKİLİ VE TÜRKEŞ'İN ESKİ DOSTU MEHMET KILINÇ, PETROL KİMYA-İŞ SENDİKASINI KENDİ ÇİFTLİĞİNE ÇEVİRMEK İÇİN ELİNDEN GELENİ YAPIYOR. HAK, HUKUK, KURAL TANIMADAN, ALABİLDİĞİNE PERVASIZCA İŞÇİLER ATILIYOR, KONGRELER ENGELLENİYOR, MEŞRU YÖNETİMLER İŞBAŞINDAN UZAKLAŞTIRILMAYA ÇALIŞILIYOR. BUNUN EN SON ÖRNEKLERİNDEN BİRİ MERSİN'DE GÖRÜLDÜ. YÜRÜYÜŞ MERSİN MUHABİRİ, SENDİKANIN MERSİN ŞUBESİ KONGRESİNE İLİŞKİN GELİŞMELERİ ŞÖYLE ANLATIYOR:

Türkiye Petrol ve Kimya İşçileri Sendikası 2. Olağan Genel Kurulu 19 Haziran günü toplandı.

Sendikanın Mersin şubesine kayıtlı işçilerin tümü Soda Sanayii A.Ş.'de çalışan işçiler. Geçmişte soda sanayii işçileri bilinçli ve disiplinli bir çalışma sonucunda Kimya-İş sendikasında örgütlenmişlerdi. Bilindiği gibi daha sonra DİSK'in aldığı bir kararuyarınca Kimya-İş, işkolunda bir başka sendika ile birleştirildi. Yeni sendikanın başına getirilenlerin çıkarcı ve kayıtsız tutumu sonucunda soda sanayiindeki sendikal mücadele zaman zaman tehlikeli dönemeçler geçirmek zorunda kaldı.

KILINÇ'I TANIYORLAR ARTIK...

Birleşme sırasında, sendikanın birinci olağan genel kurulu toplanmıştı. Bu genel kurulda, Mehmet Kılınç ekibinin adamları bazı iyi niyetli işçileri yanıltarak ve çeşitli seçim hileleri ile işbaşına gelmişlerdi.

Bu yönetimin niteliği kısa zamanda anlaşıldı. Daha önce kandırılan işçiler de artık gerçeği görmeye başlıyorlardı. Bunun üzerine tasfiye mekanizması çalıştırıldı. Ancak yönetim, bir türlü işçilerin çoğunluğunu ehlileştirmeyi başaramıyordu. Öyle ki, gövde gösterisi için Mersin'e gelen sendika başkanı Kılınç'ı bir yazlık sinemada ancak 40 kişi karşılıyordu.

Soda sanayiinin bilinçli işçilerinin önderliğinde yönetime karşı tepki büyüyordu. Yaklaşan genel kurulda işçilerin istemediği bu kurul mutlaka görevden düşürülecekti. Bunu yönetime çöreklenen Kılınç'ın adamları da biliyorlardı. Tedbirlerini almak üzere çalışmaya koyuldular.

SABOTAJ GİRİŞİMLERİ

Genel Merkez yöneticileri kongre gününden önce Mersin'e gelerek Nobel Otelinde karargah kurdular. Mehmet Kılınç hizmetkarlığını benimsemiş bir avuç kişinin kurmayları ise doğal olarak Genel Merkezden gelen sendika üst yöneticileriydi.

İşçiler Mersin'de yönetimi gasp edenlere "koltuk sopaları" adını veriyorlar. "Koltuk sopaları" ile görüşen Genel Merkez yöneticileri, genel kurulu kaybedeceklerini biliyorlardı. Tek çıkar yol vardı: Kongrenin yapılmasını engellemek. Bu başarılamazsa, kongrenin iptalini sağlayarak istedikleri kişileri yönetime atamak.

Kongrenin yapılamamasına yönelik çalışmalar başlatıldı. Toplantıdan önce çeşitli tahrik ve sataşmalara başvurularak çatışma çıkarılmaya çalışıldı. Ancak karşı tarafın niyetini bilen işçiler, bu oyuna gelmediler. Genel Kurul, elektrikli bir hava içerisinde toplandı.

ŞANTAJ VE TEHDİT

Mehmet Kılınç da Genel Kuruldaydı. Önce söz alıp tehditlerini savunmaya başladı: "Bizden olmayanlar, bizim gibi düşünmeyenler sendikada görev alamazlar, sendika üyesi dahi olamazlar.."

Diğer yandan da işçiler arasında sürekli şu yayılıyordu: "Bir şube, ancak Genel Merkez isterse yaşıyabilir. Belki genel kurulu alırsınız, ancak genel merkezin istemediği bir şube en çok iki üç gün işbaşında kalır. Bunun başka yolu yok."

Mehmet Kılınç da yaptığı konuşmada bu noktayı vurguluyordu. Daha sonra divan seçimlerine geçildi.

Salonda 400'ü aşkın delege vardır. Mehmet Kılınç'ın koltuk değneklerinden Şube Başkanı Kemal Özen oylama yaptırıyor. Oylama sonucunda Mehmet Kılınç'ın divan adayları 50 oy alabiliyorlar. Geriye kalan bütün işçiler, muhalefet grubunun desteklediği adaylara el kaldırıyor. Ama Kılınç ve şürekâsı klasik oyunlarından birini burada da oynamaya kararlıdır. Sonuç açıklanıyor: 50 kişinin desteklediği adaylar, başkanlık divanı seçimlerini kazanmıştır...

İşçiler duruma itiraz ediyorlar. Mehmet Kılınç söz alıyor. Şunları söylüyor: "İstesem oylama bile yaptırmazdım. Aklınızı başınıza alın, benim istediklerimi yapın."

KILINÇ VE ŞUREKASI KAYBEDİYOR

Durmuş Şahin'in önderliğindeki muhalefet, kongrenin iptalini engellemek için divan önerilerini yeniliyor. İşçilerin tepkilerinin artması üzerine, Mehmet Kılınç dayak yiyeceğini anlayıp salonu terkediyor. Durumun nezaketini anlayan Kılınç'ın divandaki diğer adayları da sandığı ve cetvelleri alıp salondan kaçmak istiyorlar. Seçimler yapılmıştır. Kılınç'ın şürekâsı, bir şubede götürüp sayımın şubede yapılmasını istemektedir. Son ümitleri buna kalmıştır.

Hükümet komiseri yardım istiyor. Gelenler, sayımın salonda ve açık olarak yapılmasını engelleyecek hiç bir şeyin olmadığını bildiriyorlar.

Bunun üzerine oy sayımına geçiliyor. Dursun Şahin başkanlığındaki muhalif liste 276 oy alıyor. Buna karşılık Mehmet Kılınç'ın gözdelerinden oluşan liste 145 oy alabiliyor. Aslında Kılınç listesinin bu kadar oyu bile alması şaşırtıcıdır. Ancak günlerdir sürdürülen baskı ve şantaj, zafere yetmese bile, Kılınç listesine bu kadar oy kazandırabilmiştir.

Ancak bilinçli işçiler oylarını muhalefetten yana kullanmışlar ve Kılınç'ın oyları 131 oy fark ile geçilmiştir.

Kongreden iki gün sonra DİSK bölge temsilcisi Mersin'e ve sendika şubesine gelir. Sendikada yönetime gelen ekip çalışmaktadır. Yeni yöneticilerden bilgi alan bölge temsilcisi daha sonra ayrıntıları da öğrenmek üzere işyerine gider. Kendisine işçiler açıkça söylerler: "Kılınç ve adamları bizim için bitmiştir. Bir daha bu kez aldıkları oyu da alamayacaklar."

DİSK bölge temsilcisinin nasıl bir rapor hazırlayıp DİSK Genel Merkezine gönderdiği henüz bilinmiyor.

YENİ OYUN

25 Haziran günü sendika genel merkezinden, Ankara'dan bir "haber ajansı" ulaşıyor Mersin'deki işçilerin eline. Bu "Ajana"ta, Mersin'e geçici şube başkanı ve şube yöneticilerinin atandığı bildiriliyor. Mehmet Kılınç'ın yasa dışı keyfi tutumu bu ölçüye varmıştır artık. Aynı bildiride, sendika yürütme kurulunun yapılan seçimleri "geçerli saymadığı" da belirtilmektedir.

Kılınç ve şürekasının son numarası budur.

Şimdi her türlü baskıya, şantaja ve tehdide başvurulmaktadır. İşçilerin birliği, tabanın söz ve karar sahibi olması ilkeleri böyle ayaklar altına alınmaktadır. İşçilerin birliğini parçalayıcı tutumların ve davranışların yaratıcısı ve baş sorumlusu olan Kılınç ve koltuk değnekleri, işçilerin oyları ile yönetime gelenleri "bozgunculukla" suçlamaktadır. Bu arada "dediğimiz olmazsa yenilenecek olan toplu iş sözleşmesinde istediklerinizi gerçekleştirmeyiz" türünden haince tehditlere de başvuruyorlar.

HESAP SORULACAK!

Kılınç ve şürekası sert kayaya çarptı. Çukurova'nın sıcağında pişen, Gözne dağlarındaki kayaları söküp unufak eden, amonyak buharları içinde soda üreten işçiler bu tür ihanetleri affetmeyecektir.

Şimdi işçiler şunu konuşuyorlar: Kılınç geçmişte işçilerin elinden nasıl kaçarak kurtulduğunu hatırlasın. Bugün Kılınç Mersin'de daha iyi tanınmaktadır. İşçilerin oyları ile getirdikleri yönetimi tanımayan, her türlü ihanetin abonesi bu kişiyi ve çevresindekileri, koltuk değneklerini, işçiler bugün daha iyi tanımaktadır.

Soda işçisi bugün, her zamankinden daha çok "tek bir yumruk, tek bir yürek" halindedir. Kılınç ve benzerlerinden hesap soracak olanlar da onlardır.

Şube Başkan Adayı DURSUN ŞAHİN

ŞUBE YÖNETİM KURULU ASİL

1- Aziz Erdoğan
2- Ali Cömert (T.İş)
3- Galip Uğur (K.İş)
4- Nurettin Kuş
5- Esafil Oğuz
6- Fuat Kılınç (K.İş)

ŞUBE YÖNETİM KURULU YEDEK

1- İbrahim Parlak
2- Hasan Özdemir
3- Ahmet Erkol
4- Hadi Özfındık
5- Ali Türk
6- Münür Çopur

ŞUBE DENETİM KURULU ASİL

1- M.Nazif Darı
2- Ömer Taflan
3- Ali Toker

ŞUBE DENETİM KURULU Yedek

1- Hüseyin Şahin
2- Kemal Yardımcıel
3- Sadık Aslan

ŞUBE ONUR KURULU ASİL

1- Ali Irmak
2- Tevfik Gür
3- Muhittin Taflancıl

ŞUBE ONUR KURULU YEDEK

1- H. Tekin Kubilay
2- Asım Kaplan (K.İş)
3- Mehmet Bilgiç (T.İş)

GENEL MERKEZ DELEGELERİ ASİL

1— Dursun Şahin
2— Nurettin Kuş
3— Ali Cömert
4— Fuat Kılınç
5— Galip Uğur
6— Malik Öztürk
7— İbrahim Parlak
8— Ahmet Erkol
9— Hadi Özfındık
10— Hasan Özdemir
11— Münür Çopur
12— Cemil Güleç

GENEL MERKEZ DELEGELERİ YEDEK

1— Tevfik Gür
2— Muhittin Aslan
3— Rıza Özkan
4— Recep Gülmez
5— Muhittin Gonca
6— Ganim Uç
7— Ali Pektaş

OY PUSULASI: DEMOKRASİNİN, TABANIN SÖZ VE KARARININ ARAÇLARIN BİRİ. KILINÇ VE BENZERLERİNİ ÇOK KORKUTUYOR.

Maden-İş 4. Bölge :

DİSK ÜST YÖNETİMİNİN TEHDİT VE OYUNLARI SÖKMEDİ

TOPLANTI SIRASINDA SÖZ ALARAK DİSK ÜST YÖNETİMİNİN "POLİTİKA GAZETESİ MACERASINI" ELEŞTİREN BİR DELEGE İLE ERTÜRK ARASINDA ŞU İLGİNÇ KONUŞMA GEÇİYORDU:

"SEN HANGİ İŞYERİNİN TEMSİLCİSİSİN?"

"BİLİYORSUN"

"SENİ GIYABEN TANIYORUM ZATEN"

"YILLARDIR BU SENDİKANIN ÜYESİYİM, TABİİ TANIRSIN"

"TİP ÜYESİ MİSİN?"

"EVET, TİP ÜYESİYİM"

"TÜM KONSEY TANIKTIR, SENİ ONUR KURULUNA VERİP İHRAÇ ETTİRECEĞİM."

Maden-İş Sendikasına bağlı Pendik 4. Bölge'nin olağan temsilciler konseyi, 26 Haziran günü sendika binasında toplandı.

10 bine yakın işçiyi bünyesinde toplayan ve 30'u aşkın işyerinde örgütlü bulunan 4.Bölge, DİSK'e bağlı Maden-İş'in en büyük ve önemli bölgelerinden birisi.

İki yıl önce, 15 Haziran 1975'de yapılan seçimlerde bölge temsilciliğine, DİSK ilkeleri doğrultusunda, dürüst görev anlayışını sürdüreceği izlenimini veren ve bu nedenle de aralarında sosyalistlerin de bulunduğu geniş bir kesimin desteğini alan Halit Erdem seçilmişti. Ancak aradan geçen iki yıl, Halit Erdem'in gerçek yüzünü sergiledi. Erdem, iki yıl içinde, DİSK üst yönetimine göbekten bağlı, bu kliğin sadık bir elemanı oldu çıktı.

İŞÇİLERİN DEĞİL, DİSK ÜST YÖNETİMİNİN ADAYI

İlerici sendikacılığı, dürüst sendikacılığı bir yana bırakarak, kişisel çıkarcılık anlayışını yerleştiren Erdem, kısa sürede kendisini destekleyen, ilerici, demokrat ve sosyalist işçilerin bu desteğini kaybetti. Erdem, 26 Haziran günü yapılan seçimlere işçilerin değil, DİSK üst yönetiminin adayı olarak katılıyordu.

DİSK üst yönetiminin adayı Erdem'e karşı, ilerici, sosyalist işçiler birlik oluşturma gereğini anladılar. Gerçekleştirilen ilkeli birlik sonucunda Erdem'e karşı ortak bir aday çıkarıldı. Tabii DİSK üst yönetiminin mutemet kulisicileri, muhalefetin bu birliğini bozabilmek için olmadık yollara başvurmayı ihmal etmediler.

Önce sosyalist işçilerle diğer işçiler arasına bölücülük tohumları ekmeyi denediler. Bir yandan "TİP'lilerin goşistler ve Maocularla işbirliği yapan hainler oldukları" yalanı yayılırken, öte yandan da sosyalist işçilere "sosyal demokratlara bölge temsilciliğinin kaptırılmaması gereği"nden söz ederek akıllarınca göz kırpıyorlardı.

Bütün bu çabalara ve ekilmeye çalışılan ayrılık tohumlarına rağmen ilerici, dürüst sendikacılıktan yana olanların cephesi bölünemedi. Kongre çalışmaları, birlik içinde, doğru kitle örgütü anlayışı savunularak yürütüldü.

KONGRE ÇALMA HAZIRLIKLARI

Kongreye 10 gün kala, DİSK üst yönetiminin ünlü "eğitim uzmanları" grevdeki işyerlerine postu sererek, Erdem ekibine taban bulmaya çalıştılar. Bölge Başkanı Erdem'in "sosyalist kişiliği" anlatıla anlatıla bitirilemiyordu.

Sonra bir başka karar daha alındı. Her toplantıyı binlerce lira ödeyerek düğün salonlarında yapan yönetim, nedense bölge konseyi toplantısı için sendika binasını seçmişti. Böylece küçük olan salona bazı delegelerin giremeyeceği düşünülmüştü.

Açış konuşması, bölge başkanı tarafından yapıldı. Daha sonra başkanlık divanı seçimlerine geldi sıra. Divan başkanlığı için gösterilen iki adaydan biri, kongre oyunlarındaki ustalığı ile tanınan Mehmet Ertürk idi.

Divan seçiminin hemen öncesinde, son bir doping daha yapıldı. Maden-İş yöneticilerinden biri söz alarak şunları söylüyordu: "Genel sekreterimiz başkan olmak istiyorsa, bu bizlere onur verir. Onu mutlaka seçmeliyiz"

Ancak bu normal yollardan gerçekleşmedi. Ertürk 85, diğer aday ise 98 oy aldı. DİSK üst yönetimi ilk raundu böyle kaybediyordu. Ama "çare tükenmemişti"

Delegeleri etkilemek mümkün olmayınca zorbalığa başvuruldu bu kez. Ertürk'ün aldığı 85 oy 118 oy olarak "ilan edildi" Divan böylece işgal edilmeye çalışıldı. Delegelerin sürekli protestoları ve ikazları sonucunda divan başkanlığı seçimleri yenilendi. Sonuç yine aynı idi. Ertürk bir kez daha kaybetmişti. Ama divanı işgal altında tutmakta devam ettiler.

YALANLA BESLENEN POLİTİKA

DİSK üst yönetiminin stratejisi, sosyalistleri diğer işçilerden tecrit etmeyi amaçlıyordu. Muhalefet cephesini ancak böyle bölebileceklerini hesaplıyorlardı. İşgalci divan başkanı divana oturur oturmaz bu amaca yönelik bir konuşma da yaptı.

Ertürk bol bol TİP'e küfretti. Ertürk ün konuşması "sosyalizmin bayrağını dikemediler, ama AP'nin bayrağını meclise diktiler" cinsinden pespaye cümlelerle yalan temasını süslüyordu.

Daha sonra DİSK üst yönetiminin ağır topları kürsüye geldiler. Sırasıyla Nafiz Bostancı, Hakkı Öztürk ve Süleyman Üstün söz aldılar. Hepsi de aynı temayı işlediler. Herşey iyi idi, güzel idi. DİSK ise hepsinden iyi hepsinden güzeldi de ortada bir takım bölücü partiler vardı. Bu partilere "fırsat verilmemeli" idi.

Daha ilginçleri de oldu. CHP'den İstanbul adayı olup ön seçimleri kaybeden Hakkı Öztürk neler demedi ki.. "Muhalefet adayı bozguncu TİP'liler tarafından ortaya çıkarılmıştı ve ne yazık ki bazı CHP'li işçiler de bu oyuna alet olmuşlardı"

Hakkı Özütürk CHP'li işçileri böyle etkilemeye çalışırken, Süleyman Üstün adlı kişi de "DİSK'in CHP tarafından ele geçirilmeye çalışıldığını, buna meydan verilmemesi gerektiğini" acıklı sözlerle vurgulayarak aklı sıra sosyalist işçilere çengel atıyordu.

OYUN BOZULUYOR

Çalışma raporunun okunmasından sonra sıra eleştirilere geldi. İlk olarak söz alan bir delege sözlerini şöyle bitiriyordu: "Bütün bunları, Halit Erdem'in yeniden kazanması halinde işyerinden kesin olarak atılacağımı bile bile söyledim."

Söz alan delegelerden bir diğeri de bir başka soruna değindi. Çalışma raporunda 2 yılın tüm eylemlerine değiniliyor, ancak 10 Temmuz 1976 Bursa mitinginden söz edilmiyordu. Delege bunu şöyle açıklıyordu: "10 bine yakın üyemizin bulunduğu bölgeden Bursa'ya 4 araba ile ancak 200 kişi gittik. Diğer arkadaşlara araba tahsis edilmedi. Kendi paraları ile gittiler. Ancak 10'dan fazla arabanın sendikamız tarafından İGD ve İKD adlı örgütlere tahsis edilmesi gözlerimizden kaçmadı"

Söz alan delegelerin büyük çoğunluğunun ısrarla yönelttikleri eleştirilerin başında, Arçelik'teki 3 temsilcinin temsilcilikten düşürülüp ihraç istemi ile onur kuruluna verilişi geliyordu. Bu üç temsilcinin büyük bir "suçu" vardı. İkisi TİP üyesiydi. Baştemsilci ise Maden-İş üst yöneticilerinin oyunlarına alet olmuyordu. Bölgenin en önemli işyeri olan, 2500 işçinin çalıştığı ve bütün eylemlerde aktif görev ve rol alan Arçelik işçileri DİSK üst yönetiminin öteden beri önem verip üstten ehlileştirmeye çalıştığı işyerleri arasında yer alıyordu.

Bunların dışında, söz alan delegeler 800 işçinin çalıştığı Presiz işyerinden "Maocu, Goşist ve TİP'li oldukları" gerekçesi ile 85 işçinin işten çıkarılmasına göz yumulması, DGM direnişinde işten çıkarılanların grev yerine alınmaması gibi gerçeklere değinerek yönetimi suçladılar. Gerçekler birer birer ve açıkça ortaya döküldüyor, oyun bozuluyordu.

"SENİ İHRAÇ ETTİRECEĞİM"

Bir başka delege "başka pislikleri de açıklayacağım" diye söz aldığında, işgalci divan başkanı Ertürk adamlarından birine önerge verdirterek konuşmaların iki dakika ile sınırlandırılmasını isteti yordu. Konuşmacı, konuşmasını sürdürürken oylamaya geçildi. Parmaklar sayılmadan önerge "kabul edildi."

Olup bitenler ortaya serildikçe, başta Ertürk olmak üzere, DİSK üst yönetiminin mutemet adamları çileden çıkıyorlardı. Nihayet bir delegenin söz alarak "Politika gazetesi olayı"nı eleştirmesi üzerine ışgalcı başkan Ertürk dayanamadı. Delege ile aralarında şu konuşma geçti:

"Sen hangi işyerinin temsilcisisin?"

"Biliyorsun.."

"Seni gıyaben tanıyorum zaten."

"Yıllardır bu sendikanın üyesiyim, tabü tanırsın.."

"TİP üyesi misin?"

"Evet, TİP üyesiyim.."

"Tüm konsey tanıktır, seni onur kuruluna verip ihraç ettireceğim."

SEÇİMLER VE SONUÇ

Yapılan bunca baskı ve tehdite rağmen sonuçtan emin olamayan Maden-İş üst yöneticileri toplantıdan bir kaç gün önce, kendi adamlarını delege atayıp diğerlerinin delege listesine yazmayarak işi sağlama bağlamak istemişlerdi. Buna rağmen, seçimlerin üçüncü turunda sosyalist, ilerici ve demokrat işçilerin desteğini kazanan Hasan Kahraman 134 oy alıyordu. Karşısındaki eski yönetici Erdem'in oyları ise 114'de kaldı. Hasan Kahraman DİSK üst yönetiminin adayı karşısında bölge başkanlığını kazanıyordu. Duruma sinirlenen Ertürk ise daha diğer seçimler tamamlanmadan salonu terkediyordu.

4. Bölge'nin işçileri, bilinçli disiplinli çalışmalarını dayanışma içinde sürdürerek, kendilerine empoze edilmek istenen sınanmış ve kof çıkmış bir yöneticiyi reddettiler. Güvendikleri ve inandıkları bir işçiyi başa getirdiler. 4.bölge işçilerinin dikkatli, bilinçli, uyanık ve tehdite boyun eğmez tutumlarını bundan böyle de sürdürecekleri kuşkusuz.

İŞÇİ SINIFI TEHDİDE PABUÇ BIRAKMIYOR

Giresun:

SÜT VE TEREYAĞI FABRİKASINDA YASA DIŞI OYUNLAR SÜRÜYOR

YÜRÜYÜŞ GİRESUN BÜROSU

Giresun'da hayvancılık yaygın değil. Ancak, bir süt fabrikası açılmış her nasılsa. Süt fabrikasının makinelerinin hangi maceralardan sonra yerine ulaştığı ve montajının yapıldığı karanlık.

Yurdumuzun çeşitli yörelerinde süt ve tereyağ fabrikaları var. Bu fabrikalar, Tarım Bakanlığının onayından geçmiş, Resmi Gazete'de yayınlanmış, TC. Yasalarına uygun yönetmelik ve tüzükler uyarınca yönetilir.

Fabrikaların, bütçe programlarını SEK (Süt Endüstrisi Kurumu) yönlendirir.

Yürüyüş'ün 112. sayısında, Giresun Süt ve Tereyağ Fabrikası işçilerine oynanan oyunlardan bahsetmiştik. Süt ve Tereyağ Fabrikası işçilerine oynanan oyunlar sürüyor. Tarım Bakanlığı ve SEK Genel Müdürlüğünün bu fabrikaları nasıl yönettiğini, Kanunları ve Yönetmelikleri nasıl çiğnediklerini yerinde gözlemlerle kamuoyuna sunuyoruz.

İNŞAATI VE MONTAJI BİTEN FABRİKAYA İŞÇİ ALINIYOR

Fabrika müdürlüğü, Tarım Bakanlığının, 2466 sayılı oluru onaylı "Fabrikalar Talimatının" 6 ve 10. maddelerine dayanarak fabrikaya işçi almak için girişimde bulunuyor. Bu arada MSP'lilerin Süt Fabrikasını işgale hazırlandıkları, köylerde "işçi kafileleri" düzenledikleri herkes tarafından bilinmektedir. MSP İl Teşkilatı damgalı, TBMM damgalı kartlar ve baskılar günün konusu oluyor. Fabrika açıldıktan sonra Genel Müdürlük de baskılar zincirine katılıyor.

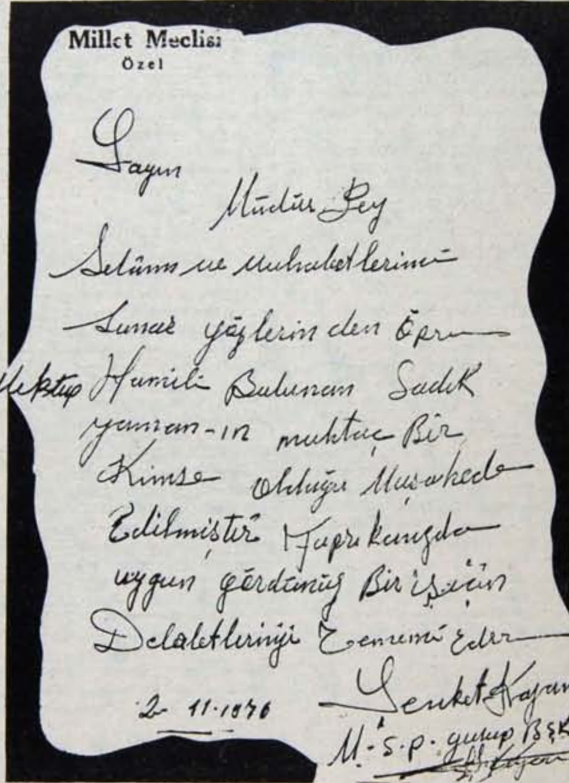
Yasa ve Yönetmeliklerden doğan yetkilerine dayanan Fabrika Müdürü, 14220 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan, SEK Sanat Sınıfı Personel Yönetmeliğine uygun ve Çalışma Bakanlığının 29.3.1977 tarih ve 3 No.lu Genelgesi uyarınca Fabrikaya sınavla işçi alıyor.

VE KIYAMET KOPUYOR

Yasa ve yönetmeliklere uygun olarak fabrikaya 14 işçi alınmıştır. Bu arada Ankara'dan fabrikaya yasa ve yönetmeliklere ters olarak 14 işçi atanıyor. Genel Müdürlük, yönetmeliğin 13. maddesine ters olarak, Fabrikaya Müdürün dışında bir "İmza Yetkilisi" de atıyor.Oysa imza yetkilisi, işçi tayin ve teklifi fabrika müdürünün görev yetkileri arasındadır. Fabrika müdürü genel müdürlüğün "imza yetkilisi" olarak atadığı kişi hakkında daha önce Genel Müdürlüğe gizli bir "güvensizlik" yazısı yazmıştır. Buna rağmen Genel Müdürlük durumu uygun olmayan kişiyi imza yetkilisi atayarak, fabrikada ikinci bir yönetim ve denetim kurmuş oluyor. Hemen peşinden de müdür başka bir yere sürülüyor.

16 NİSAN 1977 TARİHLİ TELGRAF

Kendi imza yetkilisini tayin eden Genel Müdürlük, "kendi tayin ve izni olmadan alınan işçilerin işlerine derhal son verilmesini" emreden bir telgraf çekiyor. Gerçekte, fabrikaya işçi tayin etme yetkisi fabrika müdürünündür. Genel müdürlüğün değildir. Fabrika müdürü ve işçiler direniyorlar. Fabrika müdürü ve işçiler yetkilerinde ve yasal haklarında direnedursunlar, Genel Müdürlüğün imza yetkilisi ve atadığı işçiler fabrikaya yerleşiyorlar. Sonuçta, fabrika müdürü sürülüyor. Ve yasal yollardan işe alınan işçiler işten atılıyorlar. Fabrikaya yasadışı yollardan işçiler alınıyor.

Millet Meclisi
Özel

Sayın
Müdür Bey
Selâm ve muhabbetlerimi
sunar yöylerinden Öğr—
Mektup Hamili Bulunan Sadık
yaman-ın muhtaç Bir
Kimse olduğu Müşahede
Edilmiştir. Yapıkanızda
uygun gördünüz Bir işe için
Delaletlerinizi Temenni Eder
2-11-1976
Şevket Kayan
M.S.P. grup BŞK

İŞÇİ ALINMAK İÇİN "YETERLİ" BELGELER

İŞ VE İŞÇİ BULMA KURUMUNUN İKAZ YAZISI

İş ve İşçi Bulma Kurumu fabrikaya 7.4.1977 tarihli biryazı göndermiş; "Kanun ve yönetmeliklerde işçi ihtiyaçlarının yöreden ve Kurum aracılığıyla ve sınavla karşılanması öngörüldüğü halde, İşçi ihtiyaçları, yöre dışından (Ankara'dan) temin edilmiştir ve sınavsız alınmıştır." Durumun, Kuruma bildirilmesi ikazını yapıyorlar.

Fabrika müdürünün yönetmelikten doğan yetkilerden hareketle, yasal yollardan fabrikaya aldığı işçilerin işten atılması ve yerlerine yasadışı yollardan ve bölge dışından işçi atanması, yasalara aykırıdır.

SEK 1977 yılı Bütçe ve İş Programında Yönetim Kurulunun 19.12.1976 gün ve 57/360 sayılı kararında; fabrikanın işçi kadrosu 53 kişi olarak gösterilmiştir. Oysa fabrikaya yasal yollardan 14 işçi alınmıştır. Hem de yönetmeliklere uyularak, sınavla. İşçilerin atılma gerekçesi için kadro fazlalığı da söz konusu değildir. Atılan ondört işçinin karşılığında Genel Müdürlük fabrikaya 14 işçi atamıştır.

FABRİKAYA ALINAN İŞÇİLER FABRİKAYA ATANAN MSP KARTLI İŞÇİLER

Yasal yollardan ve sınavla fabrikaya alınan işçilerin durumu mevzuata uygundur. Fabrikaya yasal yollardan alınan işçiler vasıflı işçilerdir. Yüzde sekseni Meslek Okulu çıkışlıdır.

Genel Müdürlüğün yönetmelik ve yasaları çiğneyerek atadığı işçiler ise; hepsi ilkokul mezunu, imam çıkışlı ve vasıfsız kişilerdir. Bir özellikleri vardır: MSP damgalı kartlar. Hepsi de odacı ve bekçi olarak tayin edilmiştir ve Fabrikanın bu kadar odacı ve bekçi kadrosu yoktur.

Genel Müdürlükçe atanan işçilerin durumu Personel Yönetmeliğine uyuyor mu, uymuyor mu? Elde böyle bir belge yoktur.

Fabrika müdürü tarafından alınan işçiler ise 1977 Plan ve Personel Yönetmeliğine uygun olarak fabrikaya girmişlerdir.

FABRİKANIN GERÇEK İŞÇİLERİNE VE MÜDÜRÜNE İKİ AYDIR MAAŞ VERİLMİYOR

Kanuni yollardan işe giren ve kanunsuz bir telgrafla işten atılan 14 işçiye iki aydır ücret ve fabrika müdürüne de maaş verilmemektedir. Oysa Resmi Gazetede yayınlanan yönetmeliğin 15/c maddesine göre: Kurumlarda çalışan işçilerin ücret hakları saklıdır.

Yasadışı yollardan fabrikaya giren diğer işçiler ise 1050 sayılı "Muhasebe-i Umumiye Kanunu"na ters olarak, avans niteliğinde ve bordro yapılmaksızın ücret almaktadırlar.

GÖRÜLMEMİŞ OLAY: DEVLETİN İKİ DAİRESİNDEN MAAŞ ALANLAR VAR

Yasal hakları gasp edilerek iki aydır ücret verilmeyen işçilerin ve fabrika müdürünün varlığı bir tarafa, fabrikaya 5. dereceden bir inşaat mühendisi atanıyor: Cemal Aydoğan.

Bu zat MSP militanı. Aynı zamanda Bayındırlık Müdürlüğünde de çalışıyor. Çift maaş alıyor. Hem Bayındırlık Müdürlüğünden, hem de SEK'ten maaş alıyor.

SENDİKA İLGİSİZ KALIYOR

İşçiler, işe girer girmez DİSK'e bağlı Gıda-İş sendikasına üye oldular. İşçiler, çeşitli baskılara göğüs gererek, çetin sınavlardan geçerek bu sendikaya üye oldular. Arada bir sendikalarından "haber" alıyorlar: "Sendikaları yetki almış"; "bölge Çalışma Müdürlüğüne yazı yazmış"... Sendikaları hakkında böyle "muş"lu bilgileri var.

Ancak ne yazık ki, Gıda-İş işçilere gerekli ilgiyi göstermiyor. Gıda-İş büyük sendika. Belki de "işyeri sendikacılığı" yapmak istemiyor. Ama işçilerin isteği başka. Onlar, sendikalarından yardım bekliyorlar. Durumlarının açığa kavuşması için dayanışma ve ilgi bekliyorlar. Bugüne kadar Gıda-İş'ten bu ilgiyi görmüş değiller. Ancak DİSK'in sarı sendikacılık karşısındaki ismi, işçileri tek başına Gıda-İş'e bağlı tutmaya yetiyor.

İLERİCİ BASIN

Saygın ve sabırlı bir direniş içinde Süt ve Tereyağı Fabrikası İşçileri. Verdikleri mücadelenin kamuoyuna;işçilere, emekçilere ulaşmasını istiyorlar. İşçi ve emekçiden yana bildikleri bir sürü gazete var. Hele sendikalarının; bir de Politika Gazetesi var. Çok istedikleri halde "ilerici basın"da seslerini duyuramamışlar. "Nasıl olur?" diyorlar; "işçiden, emekçiden yana bildiğimiz gazetelerle ilişki kuramıyoruz."

SOSYALİSTLER GÖREV BAŞINDA

Süt ve Tereyağ Fabrikasındaki yasadışı oyunları açığa çıkarmak için sosyalistler en önde koşuyorlar. İşçilerle dayanışmayı sürdürerek, bu dayanışmanın halkalarını genişleterek, çevre işçilerinin dayanışma ve katkılarını sağlıyorlar. Çevredeki işyerlerinde bağış topluyorlar. Sosyalistlerin öncülük ettiği bağış toplama çalışmaları bir dayanışmanın simgesi yalnızca.

Sosyalistler ve Giresun emekçileri Süt ve Tereyağı Fabrikasındaki yasa dışı oyunları bozmak için kararlıdırlar.

"DEMOKRATİK SOL" EKONOMİYE NASIL MÜDAHALE EDECEK

HÜSEYİN MERTOĞLU

CHP hükümeti ilan edildikten sonra başlayan ve CHP'nin programının belli olmasından sonra üniversite öğretim üyelerinin de katıldığı toplantılarda sürdürülen tartışmalar, CHP'nin ekonomi politikasının nasıl olması gereği üzerinde odaklaştı. Söz konusu çevreler pek çok noktada birleştiler. Birleşemedikleri tek nokta, devalüasyon konusu oldu.

Türkiye ekonomisinin gündemindeki en acil sorun olan döviz dar boğazı sorunu, CHP'nin programında beklenen önemle ele alınmamıştı. Bu bir rahatlığın sonucu olarak yorumlanmakta. Dış kaynaklardan gelen haberler de bu rahatlığın bir sonucu olarak yorumlanmakta. Dünya para piyasalarına hakim olan dört büyük bankanın yöneticilerinin yaptıkları son toplantıda Türkiye konusunda ele alınan konular, bu rahatlığın göstergesi olarak kabul edilmektedir. Bilindiği gibi söz konusu dört banka Türkiye'nin geçtiğimiz üç yıl içinde kullandığı DÇM'lerin büyük bir kısmını finanse eden bankalar.

Türkiye ekonomisi geçtiğimiz 27 aylık dönemde normal iç ve dış kaynakların yanısıra her ay 2 milyar TL. olmak üzere dışardan toplam 3 milyar dolarlık kaynak kullandı. Bu kaynak Türkiye ekonomisine direkt olarak üretim üzerinden değil ithalat üzerinden enjekte edildi. Demirel'in mantığı "piyasada hiç bir malın darlığı çekilmemeli" üzerine oturtulmuştu. Bu nedenle geçen 27 ay içinde margarin yağından bebe konfeksiyonuna varana dek akla gelen her tür malın ithaline izin verildi. Bu politikanın maliyeti, 2,2 milyar doları DÇM hesaplarından olmak üzere toplam 3 milyar dolarlık kaynağın tüketilmesi oldu. MC Ecevit hükümetine böylesine bir dış borç mirası bırakırken, iç kaynakları açısından da hiç iç açıcı bir ortam bırakmadı geriye. 1977 bütçesinin kaynaklarının büyük bir kısmı bütçe uygulamasının ilk yüz günlük döneminde tüketilmiştir. Hazine'nin Merkez Bankası kaynaklarından borçlanma imkanı günümüzden yıl sonuna dek ancak 3 milyar TL.'sı olacak şekilde tüketilmiştir. Öte yandan MC iktidarı geride destekleme alımları nedeniyle ödenmemiş milyarlarca lira borç bırakarak gitmiştir. Tütün üreticilerine ödenmemiş 4,3 milyar, hayvan üreticilerine ödenmemiş 1,5 milyar liralık borç bunlar arasında bulunmaktadır. Ecevit hükümetinin önünde, bunların yanısıra tahıl ürünlerinin destekleme alımlarının finansmanı da bekleyen en yakın sorundur. Merkez Bankasının banknot matbaası çalıştırılmadıkça bu kaynak ihtiyacının reel aktifler yolu ile karşılanmasına olanak yoktur. Merkez Bankasının fiktif kaynaklarının çalıştırılması ise zaten yüksek olan enflasyon oranını kamçılamaktan başka bir işe yaramıyacaktır.

Tarımsal üretimin finansmanının gösterdiği bu güçlüklerin yanısıra özellikle kamu iktisadi kuruluşları üretimlerini, ithalat nedeni ile kısmak durumundadırlar. Bu eğilim şimdi özel kesimde de ortaya çıkmıştır. Koç ve Sabancı'ya ait 8 işyeri hammadde yetersizliği nedeni ile yüzde 10 kapasite ile çalışmaktadır. Bunun yanısıra MESS grevi pekçok işyerinin üretimi fiilen durdurmasını şimdilik önlemiş gözükmektedir. Dış kaynak gereksinimine bağlı olan bu durumun çözümü bir ölçüde sadece Ecevit hükümetinin güven oyu almasına bağlı gözükmektedir. Batının büyük finansman kaynakları Türkiye'nin yeni borçlanmaları için ciddi bir hükümet gereğini açıkça belirtmektedirler.

Türkiye burjuvazisi ekonominin açık bir dönüm noktasında olduğunu kabul etmektedir. Bu kabulun bugün için CHP'nin programında en açık bir şekilde ortaya konmuş olması, özellikle sanayi burjuvazisini uzun zamandan beri ilk kez açık tavır almaya itmiştir. Kapitalist gelişmeye kesinlikle hayır demeyen CHP programları, gündeme öncelikle "kurtarma" planı getirmektedir. Neyi kurtarmak için CHP'nin plan hazırladığı ise bilinmemektedir. Kurtarma planının ilk adımda üretimlerini kısmak zorunda kalan, atıl kapasite çalışan sanayi burjuvazisinin kurtarılmasına yönelik olması halinde, Türkiye ekonomisinde hiç bir şeyin değişmeyeceği bilinmelidir. Türkiye ekonomisi periyodik olarak yaşadığı döviz dar boğazını, giderek dışa bağımlılığı artmış olan sanayinin yapısı nedeni yaşamaktadır. Eğer "kurtarma" salt bu amaçla döviz dar boğazının çözümüne yönelikse, değişen birşey olmayacaktır.

Türkiye ekonomisi, devlete tam anlamı ile hakim olmak isteyen Türkiye burjuvazisinin kesin tercihleri ile ilk kez karşı karşıyadır. Belki de Türkiye ekonomisi ilk kez Türkiye burjuvazisinin, sosyal demokrat bir elden müdahalesi ile karşılaşmaktadır. Sonuçları merakla beklenen bir uygulamadır bu.

TMMOB kongresi yapıldı

"Yıllardır TMMOB Başkanlığı yapıyorum, yıllardır TMMOB kongrelerinde bulunuyorum. Ama en fazla sıkıldığım kongre bu kongredir." TMMOB kongresinde çalışma raporu üzerinde yapılan eleştirilere cevap vermek için kürsüye çıkan başkan Teoman Öztürk konuşmasına yukardaki sözlerle başladı. Öztürk'ün yargısını delegelerin çoğu paylaşıyordu. Çünkü başlangıcından itibaren kongre "yüksek düzeyde" soyut tartışmaların alanı haline gelmişti. Anlaşılan son yıllarda bazı demokratik kitle örgütlerinde başlamış olan somut sorunlardan kopma tehlikesi TMMOB için de söz konusu idi.

Kongre,mimarların mühendislerin son derece ciddi meslek örgütlerinin kongresiydi ama, özellikle ilk gün, bazı istisnalar dışında, soyut siyasal tartışmaların ötesine gitme isteğinin paylaşılmadığı dikkati çekiyordu. Maocular için bu artık kanıksanmış bir olaydı. Ve nitekim bu kongrede de salonda bulunan üç maocu da "kitlelere seslenme" fırsatını kaçırmadılar. Saatlerce "Rus sosyal emperyalizmini" anlattılar, Sovyetler Birliğine küfrettiler.

Maocuların ardından kürsüye gelen iki konuşmacı da, son zamanlarda demokratik kitle örgütlerinde örneği sık sık görülmeye başlanan kalıplaşmış konuşmaları bu kongrede de tekrarladılar. Angola'dan, Mozambikten başlayarak dünya sosyalist sisteminin başarılarından "kısaca" söz ettiler. Sekter tavırlarıyla, mimar ve mühendislerin sorunlarından soyutlanmış ideolojik tartışmalarla ve keskinlik yarışında yer kaparak sosyalizmin kendilerinde sorulduğu kanısını yaratma çabası içinde göründüler.

Ardından sıra başka konuşmacılar tarafından Suslov'un, Zaradov'un, İskenderov'un eleştirilmesine (!) geldi. Konuşmacılar sanki, konuk konuşmacı olarak katıldığı her toplantıda aynı konuşmayı sürdürmeye özel çaba harcayan Devrimci Gençlik Dernekleri Federasyonu Genel Başkanının TMMOB Kongresinde eksik bıraktığı yerleri tamamlamaya çalışıyorlardı. "Barışçı geçiş", "kapitalist olmayan yol", "detant" bu konuşmacıların TMMOB kongresinde üzerinde durdukları sorunların bazılarıydı. Kitle örgütlerinde ideolojik mücadelenin örgütlere yansıyan biçimiyle yapılmamasının sonuçları TMMOB kongresinde de görülüyordu. Konuşmacıların çoğu kez yalnızca kendi taraftarlarının dinlediği, diğerlerinin genellikle salonu terk etmeği tercih ettikleri gözlemleniyordu.

Kongrenin ikinci günü daha somut sorunlar üzerinde tartışıldı. İkinci gün kongrede sürdürülen en önemli tartışma CHP hükümetinin güven oyu almasının desteklenmesine ilişkin olanıydı. İki görüş belirginleşiyordu. İki ayrı önergede somutlanan bu görüşlerden birisine göre TMMOB daha önce yürüttüğü mücadeleden taviz vermeden, mücadelesini sürdüreceğini de belirterek, CHP hükümetinin güven oyu almasını desteklediğini kamu oyuna duyurmalıydı. İkinci önergeye göre de CHP, TMMOB'nin taleplerine programında yer verdiği taktirde güven oyu için desteklenmeliydi.

Bu sorun üzerinde ilginç tartışmalar oldu. Önerge hakkında söz alan delegelerden, birisi kendisinin genel seçimlerde TİP'e oy verdiğini, ancak birçok delegenin çeşitli nedenlerle CHP'yi desteklediğini, oy verdiğini hatırlatarak konuşmasını şu sözlerle sürdürdü: "İktidar olsun diye sandık başında CHP'ye oy verenler, şimdi fiilen CHP'nin güven oyu alması için desteklenmemesi anlamına gelen bu önergeyi destekliyorlar. Ama ben, seçimlerde başka bir partiyi desteklemiş birisi olarak, bugünkü somut koşullarda CHP güven oyu için desteklenmelidir diyorum." Uzun tartışmaların ardından yapılan oylama ile TMMOB'nin taleplerine yer verdiği taktirde CHP'nin güven oyu alabilmesi için desteklenmesi kararlaştırıldı.

TMMOB'nin 22. Genel Kurul bildirisinde yer alan talepler "emperyalizmin askeri, ekonomik, politik ve kültürel örgütlerinden çıkılmasını, başta düşünçe ve örgütlenme özgürlüğü olmak üzere tüm demokratik hak ve özgürlüklerin önündeki engellerin kaldırılmasını, devlet cihazının faşistlerden arındırılmasını, faşist örgütlerin kapatılmasını, işkence, siyasal cinayet ve katliam sorumlularından hesap sorulmasını" da kapsıyor.

22. Genel Kurulda yapılan seçimler sonucunda TMMOB başkanlığına yeniden Teoman Öztürk, başkan yardımcılığına Murat Gültekingil, saymanlığa da Bülent Tanık seçildiler.

AVRUPA PRATİĞİ NEYİ KANITLADI?

AVRUPA SOSYAL DEMOKRASİSİ, BUGÜN HALEN KAPİTALİZM VE "TOTALİTER KOMÜNİZM" DIŞINDA "SOSYALİST" BİR ALTERNATİF OLUŞTURMA İDDİASINDA. AVRUPA'NIN ÇEŞİTLİ ÜLKELERİNDE UZUNCA BİR SÜRE VERDİKLERİ İKTİDAR DENEYİ, BUGÜN BU PARTİLERİN NEYE VE NASIL HİZMET ETTİKLERİNİ AÇIKÇA KANITLIYOR. TEKELCİ DEVLET KAPİTALİZMİNİN ÇIKARLARININ SAVUNULMASI BİÇİMİNDE BELİRLENEN SOSYAL DEMOKRAT POLİTİKA, BU NİTELİĞİ İLE KENDİ İÇİNDEN DE TEPKİLERE HEDEF OLUYOR. AŞAĞIDA, AVRUPA SOSYAL DEMOKRASİSİNİN 1976 YILI DENEYİMİNE İLİŞKİN BİR DEĞERLENDİRME YER ALIYOR.

İŞSİZLİK: SOSYAL DEMOKRASİNİN ÇÖZÜM BULAMADIĞI DERTLERDEN...

Reformculuğun sınıfsal özünü, siyasal pratik ve siyasal sonuçlar en belirgin bir biçimde ortaya koymaktadır. Gerçi, sosyal-demokrasinin programları ve bazı belgeleri hâlâ Marksist terimlerle süsleniyor ve sosyalizm "son amaç" olarak ortaya konuyor. Ancak sosyal-reformizmin günümüzdeki uygulaması, bu kavramların gerçek içeriklerinin nasıl boşaltıldığını açık seçik göstermektedir.

TEKELCİ DEVLET KAPİTALİZMİNE BAĞLILIK

Sosyal-demokrat politikanın özü, tekelci devlet kapitalizminin tüm alanları kapsayan ve giderek derinleşen bunalımın koşullarında belirgin biçimler aldı. Ağırlığını duyuran bir dizi problemden çıkar yol bulma zorunluluğu ile yüz yüze gelen sosyal-demokrat liderler, tekelci devlet kapitalizminin köklü çıkarlarına bağlılıklarını bu vesileyle bir kez daha gözler önüne serdiler. Sosyal demokrat hükümetlerin "bunalımı giderme" politikası, tekelci büyük sermayenin mevzilerini sağlamlaştırma ve kayıplarını sınırlama amacına yöneliktir. Örneğin, Federal Almanya'da fiyatların artışı ile ilgili birçok tedbir, doğrudan doğruya emekçilerin hayat standardına darbe vurdu. Koalisyon hükümeti, elektrik fiyatına büyük zam yaptı. Ülkedeki işsiz sayısı 1.1 milyonu aştı. Aynı zamanda sosyal-demokratların başlıca hizmeti olarak övülen sosyal politika yeni darbeler yedi. Geçtiğimiz yılın başlarından başlayarak hastalık halleri için sosyal tazminat kesintileri, gelir miktarına göre yüzde 2,4 ten 6,9'a değin yükseldi.

İngiltere'de görev süresince işçi aleyhtarı gelir politikasıyla sendika ve emekçilerin sert tepkisine yol açan işçi hükümeti kimin çıkarlarına hizmet ettiğini tekrar gösterdi. Günümüzün doludizgin enflasyon ve artan işsizlik koşullarında maaşların geçici olarak dondurulması özellikle emekçi yığınlarını etkileyecektir.

Sosyal-demokratların mevzilerinin oldukça güçlü olduğu Avusturya'da Bruno Kreisky hükümeti verdiği sözü tutamadı. 1976 yılından başlayarak temel gıda maddelerinin fiyatları hızla yükseldi. 1976'da üretimin yüzde 2,5 oranında artması beklenirken, bu yıl üretimde hemen hemen hiç artış sağlanamadı. Bu koşullarda işsizlik yüzde 3 oranında arttı. Bu oranın "tehlikesiz" sayılan azami yüzde 2 oranını aşmamasını öngören Kreisky hükümetinin ekonomik politikası, böylece güçlü bir darbe daha yemiş oldu.

Sosyal-demokrasinin uzun ömürlü egemenliğine örnek olarak gösterilen "İsveç sosyalizmi" de İsveç'li sosyal-demokrat Oke Olson tarafından kıyasıya eleştirildi. Olson şöyle yazdı: "İskandinavya'da geleneksel olarak güçlü sayılan sosyal-demokrat partiler bile, ekonomik gelişimde istikrar ve süreklilik sağlayamaz. Bunun nedenlerinden biri, sosyal demokrasinin ve reformcu işçi hareketinin koruduğunu sandığı siyasal dengenin gerçekte boş bir hayal olmasıdır. Ekonomik iktidar, siyasal denetimden sıyrılmış bulunmaktadır. Büyük tekellerin etkisinin giderek artması, ekonomik güçten yoksun siyasal yönetimin anlamsızlığını ortaya çıkardı. Bunun sonucunda yapısal reform ve ekonomik güç üzerinde demokratik denetim istekleri giderek artmaktadır."

YENİDEN DEĞERLENDİRME BELİRTİLERİ

Yukarıda sözü edilen İsveç'li sosyaf-demokrat, sosyal demokrasinin son yıllarda sosyal-demokrat partilerdeki sağcı güçlerin burjuva-reformcu ve sınıfsal-uzlaşmacı yolunu giderek daha açıkça yadırgayan temsilcilerinin görüşünü de açıklamaktadır. Sol kanat, sosyal-reformizmin savaş sonrası öngörülerinin; tekelci devlet kapitalizminin "barışçı yoldan" sosyalizme dönüşmesine ilişkin savlarının suya düştüğünü görmektedir. Sosyal-reformcu ideolojinin sımsıkı bağlandığı, "bunalımsız yeni kapitalizm" tezleriyle desteklenen "güçlü devlet" teorileri, tekelci devlet kapitalizminin bunalımla gelişimi ve giderek artan sosyal ve sınıfsal çelişkilerin sonunda fiyaskoya uğramaktadır. Çağdaş kapitalizmi "sosyalizme geçiş dönemi" ilan ederek onun sınıfsal özünü örtbas etmek isteyen "karma ekonomi" tezlerinin yazgısı da budur.

Federal Almanya'daki genç sosyal-demokratlar, Alman Sosyal Demokrat Partisinin Godesberg programında ileri sürülen "olanaklı olduğu kadar rekabet, gerekli olduğu kadar planlama" formülünü sert bir dille eleştirdiler. Bu formül, kapitalizmi istikrara kavuşturmak amacıyla sosyal-demokratların devlet mekanizmasını etkili bir biçimde kullanmalarının temelini oluşturuyordu.

Birçok genç sosyalist, Alman Sosyal Demokrat Partisindeki sağ güçlerden farklı olduklarını belirtiyorlar. Bununla ilgili olarak Alman Sosyal Demokrat Partisi ve diğer partilerdeki solcu güçler, "köklü reformlar", "düzeni değiştiren reformlar" gerçekleştirilmesi talebini ileri sürüyorlar. Burjuva reformizminin sınırlarının aşılarak büyük tekellerin millileştirilmesine yönelik tedbirlerin alınması, işçilerin işletme yönetimine katılmasının sağlanması ve diğer istekler, sol kanatta güç kazanmaktadır.

Sosyal-demokrasideki yeni eğilimler, yalnız halk yığınlarının sosyal-demokrasi pratiğinden duydukları hoşnutsuzluğun yansıması olmakla kalmayıp, sağcı yöneticilerin işçi sınıfı ve sömürülen öteki katmanların çıkarlarına sırt çevirmelerine karşı açık bir suçlamadır.

Sosyal demokrasi tarafından izlenen "reformlar politikası", bugünkü bunalım koşullarında, kapitalist sisteme kök salmış gerici eğilimler tarafından pratikte etkisiz hale getirilmiştir. Birçok sosyal-demokrat hükümet, tekellerin iktidarını sınırlayıcı ciddi köklü reformlar gerçekleştireceğine, tekelci devlet kapitalizmini modernleştirmeye koyuldu. Kapitalizmin ve komünizmin "büyük alternatifi" olacağı ileri sürülen "demokratik sosyalizm", giderek tekelci kapitalizmin reformla değiştirilmiş kendine özgü bir varyantına dönüşmektedir. Avusturya'lı sosyal reformcu Butçek'in iddiaları günümüzün sağcı sosyal-demokrasisinin gerçek niyet ve kanıları konusundaki tüm kuşkuları ortadan kaldırmaktadır:

"Nisbi refah, törpülenmiş sınıfsal çelişkiler ve sosyal güvenlik toplumunda, aralıksız reforma yönelik bir mekanizmada; her devrimci eylem hem yanlışlık, hem de suç olur. Çünkü zamanımızın değişmez kazanımı olan özgürlükleri kaçınılmaz olarak zedeler." Kapitalizmin savunulması sosyal-reformcuları burjuva düzeninin işte böyle ateşli savunucuları durumuna getirdi.

Bugün birçok sosyal-demokrat parti ve bu partilerin liderleri, Batı Avrupa'nın siyasal gelişimine giderek belirleyici etkide bulunmakla övünebilirler. Fakat Avusturya Sosyalist Partisinin tanınmış ideologlarından K. Çernets'in şu saptaması, bu partilerin hayali "gücü" ardında neyin gizlendiğini açıkça göstermektedir: "Sosyal-demokrasinin Kuzey ve Batı Avrupa'daki uzun yıllık yönetiminden sonra toplumun kapitalist yapısı değişmiş değil... Hiç bir yerde kapitalist düzen çerçevesinde sermaye iktidarının parlamenter reformlarla sınırlanması sağlanmamıştır." Çernets, sosyal-demokrat partilerin, kapitalist ülkelerin siyasal yönetimine katılışının kendilerine neye mal olduğunu böyle açık seçik söylemektedir.

KÜRT MEMO'NUN İNSANLIK SERÜVENİ

MESUTODMAN

Meyhaneci Mehti, Memo'ya şunları söylüyor: "Masum bir ipeğin namusunu kurtaran sen, çocukları döven bir satıcıya dersini veren sen, haksız yere para isteyen kahveciye haddini bildiren sen, ırz düşmanı Abdadir'e cezaevi mezaevi demeden kurşunu sıkan sen!" 1946'larda kurulan Sosyal Demokrat Parti'nin, daha sonra Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi'nin, 1961'den sonra da Türkiye İşçi Partisi'nin Antep'teki yöneticilerinden Doktor Ferit Bey ise Memo'dan şöyle söz ediyor: "O bir bataklıktan çıktı doktor ve içinden çıktığı bataklığı kurutmak isterken yaralandı."

Yusuf Ziya Bahadınlı, üçüncü romanında, Antep'in kürt mahallesinin "böke"si, birinci adamı Memo'nun bu iki nokta arasındaki gelişimini anlatıyor. (*Gemileri Yakmak*, İstanbul, Yeni Dünya Yayınları, 1977.) Roman kahramanı Memo, gerçekten yaşamış bir kişi; deyim yerindeyse, bir yerel halk önderi. Romanda anlatılanlarla bu gerçek kişinin hayatı arasında birçok benzerlik var. Ama birincisi, elbette, bir roman kişisi.

Yoksul bir ailenin çocuğu Memo. Tam bir "lumpen" olarak yetişiyor. İşsiz-güçsüz, atak, kavgacı. Ama lumpenlerde bulunamayacak özellikleri var. Daha çok, bizdeki yoksul babası, ezilenin koruyucusu eşkiya tipini ya da imgesini akla getiriyor. Ayrıca, lumpenlerin belirgin niteliklerinden olan, küçük maddi çıkarlar uğruna düzenle işbirliği yapabilme, her şeyi satabilme, onun için pek söz konusu değil. Örneğin, sosyalist Doktor Ferit'i öldürmeyi önceden kabul ettiği halde, onun "kötü bir adam olmadığını" anlayınca eli varmıyor silahma.

Önce kürt mahallesinin, sonra Antep'in en namlı kabadayısı, her gittiği yerde korkulu bir saygıyla karşılanan, genelev patronunu dost tutan, çalışmadan yaşayan Memo, bir türlü öldüremediği Doktor Ferit'le ilişki kurduktan sonra değişmeye başlar. Kitap okur, bildiri dağıtır, işçiliğe başlar, miting düzenler. Git gide çalışkan, becerikli, özverili bir militan haline gelir.

Roman, Memo'nun mücadele arkadaşı arından Ali Naki'yi, Parti görevi ile gittiği Ankara'dan Antep'e dönüş yolunda yakalayarak başlıyor. Hızla, telaşla. Aynı hızla, elli yıllık bir zaman kesiti içinde, ama Antep'ten pek uzaklaşmadan sık sık baş vurulan geriye dönüşlerle sürüp gidiyor. Yazar, değişik zamanlarda, değişik yerlerde pek çok çekim elde etmiş; bunları bir çeşit kurgulama (montaj) ile bir araya getirmiş. Bu nedenle, bir solukta okunuyor kitap.

Bunun yarattığı sakıncalara ileride değinmeye çalışacağız. Yalnız, kitabın bir solukta okunmasına yol açan bir başka neden daha var. Birçok olayın anlatıldığı kitabın tümü iki yüz kırk dört sayfa. Çevrenin betimlenmesine (tasvirine), roman kişilerinin ruhsal durumlarının anlatımına hemen hiç yer verilmiyor. Bu anlamda, bir tutumluluktan söz edilebilir.

Ancak, kitabın arka kapağında şöyle denilmiş: "Gemileri Yakmak, yakın tarihimizin elli yıllık bölümüne ve şüpheli bir kesimine ışık tutuyor." Bu söylenene katılmak kolay değil. Bu romanın, ancak Memo'ya ve onun çevresine "ışık tutabileceğini" sanıyorum. Yakın tarihimizin elli yıllık bölümüne ışık tutmak bu romanın sınırlarını aşıyor. Ama böyle bir kaygı da söz konusu olduğundan, romanın yapısını zorlayan bir yola baş vurulmuş: Kitabın başına Kurtuluş Savaşı öncesine, ortalarına da Cumhuriyetin ilanıyla "çok partili rejim"e geçiş arasındaki döneme, Demokrat Parti dönemine, 27 Mayıs ve hemen sonrasına ilişkin "tarih notları" denebilecek kısa açıklamalar konulmuş. Bunun tek nedeni, yukarıda sözü edilen kaygı olmayabilir elbette. Daha önce değinilen kurgulamanın ortaya çıkardığı kopukluklan gidermek, Memo'daki değişimin gerçekleştiği koşulların altını çizmek için böyle bir yola baş vurulduğu da düşünülebilir. Ama bu notlar, hemen herkesin hatırlayabileceği bilgileri çok kaba çizgileriyle özetlemekten öteye gidemediğinden, böyle bir yarar sağlamıyor. Üstelik, Memo'nun gelişimiyle de oldukça uzak ve dolaylı bir ilişki içinde bu notlar. Bu nedenle, romanın yapısına yabancı öğeler olarak kalıyor.

Romanın kimi bölümleri için de benzer bir sonuca ulaşmak mümkün.

BAHADINLI: DURULUKTA GELİŞEN USTALIK

Bunlar, Kurtuluş Savaşı sırasında Fransız işgaline karşı direnen Antep'in anlatıldığı bölümler. Bunların da Memo'yu, onun gelişimini anlatmada fazla katkıları yok. Memo'nun yetiştiği çevreyi, o çevrenin kişilerini anlatmak bakımından bu bölümlerin gerekli olduğu düşünülse bile, gereğinden fazla ayrıntıya girildiğini söylemek gerek. Daha doğrusu, buradaki ayrıntılar, öze ilişkin değil, neredeyse rastlantısal bir nitelik taşıyor.

Sözgelimi, Memo'nun babası Musdo'nun, işgal başlayınca, hiç istemediği halde, evini barkını bırakıp Fransızların yatuna kaçmak zorunda kalan bir ermeniyle karşılaşmasının anlatıldığı bölüm:

" 'Ben gideyim Musdo. Yakın zamanda geri gelirim inşallah. Evimiz, barkınız size emanet.'

'Kimin ölüp kimin kalacağı belli olmaz Hamparsum. Biz sağ oldukça ve bizden soruldukça malınıza mülkünüze kimse dokunamaz.'

'Bizi düşman bellemeyin Musdo.'

'Sizi düşman bellemeyiz.'

'Haydi Allaha emanet ol.'

'Git sağlıcakla Hamparsum. Bacıma selam et, yeğenlerime de.'

Ayrıldılar. İkisinin de gözleri yaşarmıştı." (s. 76)

Bu bölümün tümüyle gereksiz olduğu söylenebilir. Çünkü, ne Memo'nun ne Musdo'nun, ne de daha sonraki olayların gelişimiyle bir ilgisi var.

Romanın, Antep'i elinde tutanlardan Hacı Osman Ağa'nın görücü göndermesinin ve karısıyle kızlarının hamam sefalarının anlatıldığı iki bölümü için de aynı durum geçerli. Gerçi, burada bir yanda Antep halkı işgale karşı direnirken, öte yanda varlıklıların neler yaptığının sergilenmesi gerekli görülebilir ama, romanın öteki bölümleriyle ilişkileri sağlamca kurulmamış ayrıntılara inildiği de belirtilmelidir. Örneğin, görücü gönderdiği dul Azize Hanım tarafından terslenince küplere binen Hacı Osman Ağa, "Ben ona celepliği göstereceğim, sen hiç küşum etme. Bana celep değil, Hacı Osman Ağa diyorlar şimdi" diyor. (s. 101) Bölüm böyle bitiyor ve daha sonra buraya hiç dönülmüyor. Zaten romanın gelişimi de bunu gerektirmiyor.

Sanki salt Memo o yıllarda doğmuş olduğu için anlatılmış izlenimi veren bu olaylar, romanın dokusunda gevşekliğe yol açıyor. Daha önce değinilen tarih notlarının eklenmesi ise bu sakıncayı azaltmak bir yana daha da büyütüyor. Bütün bunlar, yazarın, geriye dönüşlerle birlikte genellikle başarıyla uyguladığı ve romanın akışına büyük bir canlılık ve hız kazandıran kurgulama tekniğinin, bu romanın doğurduğu biçim sorununa yeterli bir çözüm getirmesini bir ölçüde engelliyor.

Oysa, Bahadınlı'nın son derece tutumlu ve usta bir anlatımı var. Anlatımdaki fazlalıkları ayıklamaya, sözü gereksiz yere uzatmamaya özen gösteriyor. Ama olayları ve onlara ilişkin ayrıntıları ayıklamakta, aynı tutumluluğu ve özeni göstermiyor. Ayrıca, kullandığı tekniği, kişilerin düşüncelerindeki, ruhsal durumlarındaki gelişmeleri daha iyi açıklayabilecek başka anlatım teknikleriyle gereğince desteklemiyor.

Sonuç olarak, bu romanın asıl sorunu olduğunu sandığım Memo'nun gelişimindeki belirsizlikler, kopukluklar ortaya çıkıyor. Örneğin, bu gelişmede bir dönüm noktası niteliğinde olan Doktor Ferit Bey'le ilişkiler, gerektiği ölçüde ve biçimde anlatılmıyor. Sonra, Memo'nun Osman'a kuşkuyla bakması, Parti'ye yaklaşmaya çalışan bu gencin çok bilmiş laflarının arkasında başka şeyleri sezmesi, onun sosyalist olma yolunda önemli bir aşamaya ulaştığını gösteriyor. Ama bu noktaya emekçi insanlara özgü bir sezgi gücüyle mi, yoksa Partililik bilinciyle mi geldiği çok açık değil. Burada da, hem olayların anlatımında gereksiz bir tutumluluk, hem de kişilerin gelişimine ilişkin ipuçlarını ele verecek açıklamalarda ya da çözümlemele de bir eksiklik söz konusu.

Ancak, bütün bunlar, Memo'nun edebiyatımızın uzun sü e unutulmayacak tipleri a asına girmesini önlemiyor. Bir solukta okunuveren Memo'nun hayatı, bir takım karanlık yanlar da bırakarak, belleğimize yerleşiyor. Bir de bu kitap, anlatımda genellikle olağanüstü bir duruluğa ulaşan Bahadınlı'nın, biçim sorunları üzerinde de, henüz tümüyle çözüm bulamamakla birlikte, epeyce düşündüğünü, verimli olacağı anlaşılan bir arayış içinde olduğunun ortaya koyuyor.

DEMİRTAŞ CEYHUN'U TDK ÜYELİĞİNE ÜÇÜNCÜ KEZ ALMADILAR

Türk Dil Kurumu Yönetim Kurulu, geçtiğimiz ay içindeki toplantısında üye olmak için bugüne dek Kuruma üç kez başvuran Demirtaş Ceyhun'u gene üyeliğe almamıştır. Kurum'a ilk kez 1970 yıllarında başvuran ama alınmayan Ceyhun 1974'te ikinci kez başvurmuş, fakat gene üçte iki çoğunluğu sağlayamadığı gerekçesiyle başvurusu reddedilmişti. İşin ilginç yanı 1974 yılında Kurum üyesi olabilecek nitelikte bulunmayan Ceyhun'a, aynı Kurum 1975 yılında "Apartman" adlı kitabından dolayı Türk Dil Kurumu Öykü Ödülünü vermiştir.

Geçtiğimiz Mayıs ayı içinde üçüncü kez başvuran Ceyhun'a gene aynı cevap verilmiş ve Yönetim Kurulunun üçte iki çoğunluğunun oyunu alamadığı bildirilmiştir.

Bilindiği gibi, Demirtaş Ceyhun halen Türkiye Yazarlar Sendikası Genel Sekreteri olup bugüne dek ikisi inceleme, biri masal, ikisi roman ve dördü de öyküler olmak üzere 9 kitap yayınlamıştır. Gene Asya adlı romanıyla 1970 TRT, Çamasan adlı öyküler kitabıyla 1973 Sait Faik, Apartman adlı kitabıyla da 1975 TDK Öykü Ödülünü kazanmıştır.

MESS'E BAĞLI İŞYERLERİNDE, KÜÇÜK YAN SANAYİ İŞLETMELERİNİN KADERLERİ BÜYÜK MONTAJCI KURULUŞLARINKİNE BAĞLANMIŞ DURUMDA. BÖYLECE UYUŞMAZLIK YA DA GREV KAPSAMINDA OLMADIKLARI HALDE, YALNIZ İSTANBUL'DA 140 İŞYERİ GREVDEN DOLAYLI OLARAK ETKİLENMEKTEDİR.

MESS'İN GRUP SÖZLEŞMESİNDE DAYATMASININ AMACI, ÇALIŞMA KOŞULLARI, ÜCRETLER VE SOSYAL HAKLAR KONUSUNDAKİ İYİLEŞTİRMELERİ ENGELLEMEK, KISITLAMAK VE BU ARADA KÜÇÜK İŞLETMELERİN TASFİYESİ SÜRECİNİ HIZLANDIRMAKTIR. ÇÜNKÜ BİR İŞKOLUNDA MESS TARAFINDAN YÜRÜTÜLECEK TOPLU PAZARLIK İLE KÜÇÜK İŞLETMELERİN YAŞAMASINI GÜÇLEŞTİRECEK KOŞULLAR DAHA KOLAYLIKLA GERÇEKLEŞTİRİLEBİLİR.

TEKELCİ SERMAYE ÖRGÜTÜ

MESS NEYİ AMAÇLIYOR?

Maden-İş'in 30'u aşkın işyerinde sürdürdüğü grev, Haziran ayının en önemli olaylarından birini oluşturuyor. Arçelik, Profilo, Tofaş, Oyak-Renault, Ereğli Demir-Çelik gibi en büyük sanayi kuruluşlarını ve onbinlerce işçiyi kapsamakta olan grev, dolaylı olarak yüzlerce işyerini etkiliyor. Grevci işçilerle dayanışmanın uluslararası boyutlara ulaşması ve verilen mücadelenin taşıdığı politik nitelik, olayın önemini daha bir arttırıyor.

Görünürde, grevin kökeninde, Maden-İş ile MESS arasındaki uyuşmazlık yatmakta. MESS'in çalışma koşullarında, ücretlerde ve sosyal haklarda iyileştirmelere karşı çıkıp, 16 Eylül direnişinde işten atılanların işe alınmasına yanaşmaması ve grup sözleşmesi yapma isteğinde direnmesi, uyuşmazlığın nedenini oluşturuyor.

OLAYIN TEMELİNDE NE VAR?

Maden-İş grevinin sağlıklı bir biçimde değerlendirilmesi için, herşeyden önce MESS'in benimsediği uzlaşmaz tutumun nedenlerinin ortaya çıkarılması gerekiyor. Bu ise, grev uygulamasının yoğunlaştığı sektörlerin ve işyerlerinin ana özelliklerinin bilinmesini ve buradan giderek MESS'in yapısının ve niteliklerinin belirlenmesini zorunlu kılıyor.

Bu açıdan ele alındığında, uyuşmazlığın sürdüğü işyerlerinin demir-çelik, madeni eşya, elektrikli aletler ve elektronik ile otomotiv dallarında faaliyet gösterdikleri görülüyor. Ancak, büyük çoğunluk son iki sektörde toplanmış durumda. Bunlar arasında, Arçelik, Profilo, Estaş, Presiz gibi elektrikli ev aletleri (buzdolabı, çamaşır makinesi, elektrik süpürgesi), Bekoteknik, Ratel, Türk Philips gibi radyo ve televizyon, Oyak-Renault ve Tofaş gibi otomobil üreten fabrikalar yeralıyor. Bu isimlerden de anlaşılacağı gibi, söz konusu işyerlerinin önemli bir bölümü dayanıklı tüketim malı üretiyor. Geriye kalanlar ise esas olarak birinci gruptaki işyerlerinin kullandıkları girdileri üretmekteler. Bunun en iyi örnekleri Ereğli Demir-Çelik ve özellikle otomotiv sanayii için gerekli parçaları üreten, Mako, Mahle Piston ve Robert Bosch gibi firmalar. Başka bir deyişle, Maden-İş grevi dayanıklı tüketim malları ve bunlar için gerekli ara malları üretimini kapsıyor.

DIŞA BAĞIMLILIK

Bilindiği gibi dayanıklı tüketim malları üretimi son yıllarda en hızlı gelişmeyi gösteren sektörleri oluşturuyor. Bu sektörlerin belirgin niteliklerinden biri, dışa bağımlılığın önemli boyutlara ulaşması. Herşeyden önce, bu alanlardaki işletmeler girdilerinin önemli bir bölümünü yurt dışından sağlıyorlar. Örneğin, otomotiv sanayiinde ithal girdi oranı % 50 dolayında. Televizyon üretiminde de benzer bir durum söz konusu. Bu durum, grevdeki kuruluşların montajcı nitelikteki işyerleri olmasının bir göstergesidir.

İŞÇİ SINIFI MESS'E BOYUN EĞMEYECEK

Dışa bağımlılığın bir diğer yanı ise bu sektörlerdeki yabancı sermaye denetimi ile ilgili. Türkiye'de mevcut yabancı sermayenin % 30'unu aşkın bölümü elektrik aletleri ve elektronik ile otomotiv sanayilerinde faaliyet göstermekte. Buna bağlı olarak, yabancı sermayeli firmalar bu sektörlerdeki üretimi büyük ölçüde denetliyebiliyorlar. Örneğin, 1973 yılında otomotiv sanayiindeki yabancı sermayeli firmaların sektördeki özel firmaların satışları içindeki payı % 60 dolayında idi. Grevde bulunan Oyak-Renault fabrikasının binek otomobili üretiminin % 50'ye yakın bölümünü gerçekleştirmesi, yabancı sermaye egemenliğini sergileyen bir diğer gösterge. Yine 1973 yılında elektrikli aletler ve elektronik sanayiinde yabancı sermayeli firmaların satışlar içindeki payı ise % 50'ye yaklaşmaktaydı. Zaten, girdiler açısından dışa bağımlılık ile yabancı sermayeli firmaların egemenliği arasında yakın bir ilişki var. Çünkü, yabancı sermayeli firmalar genellikle daha fazla ithal girdi kullanıyorlar.

TEKELLER VE UZANTILAR

Grevdeki işletmelerin toplandığı sektörlerin bir diğer özelliği, tekelciliğin bu sektörlerde diğerlerine oranla daha ileri düzeylere ulaşmış olmasıdır. Örneğin, 1975 yılında Türkiye'nin en büyük 100 sanayi kuruluşu listesinde yeralan ve haklarında bilgi alınabilen 78 özel firmadan 23'ü (% 30) elektrikli aletler ve elektronik ile otomotiv kollarında faaliyet göstermekteydi. Maden-İş ile MESS arasındaki uyuşmazlığın sürdüğü işyerlerinin en azından 6 tanesi sürekli olarak bu listenin ön sıralarında yeralan firmalardan oluşuyor. Başka bir deyişle, grevdeki işyerleri arasında, tekelci sermayenin en önde gelen, gözde kuruluşları bulunuyor (Arçelik, Profilo, Ereğli Demir-Çelik, Oyak-Renault gibi). Örneğin, Arçelik ve Profilo 1976 yılında buzdolabı üretiminin % 86'sını, çamaşır makinesi üretiminin ise % 71'ini gerçekleştirmişlerdir. Uyuşmazlığın sürdüğü iki otomobil fabrikasının otomobil üretimi içindeki payları ise % 90'ın üzerindedir.

Öte yanda, özellikle otomotiv sanayiine girdi sağlayan işyerleri daha küçük ölçekte üretim yapıyorlar. Bunlar arasında da Mako ve Robert Bosch gibi yabancı sermayeli kuruluşlara rastlanıyor. Bu gruptakilerin en önemli özelliği, tekelci firmalara büyük ölçüde bağımlı olmaları. Bu bağımlılık zaman zaman, Koç-Mako örneğinde olduğu gibi bu işyerlerinin tekelci sermayenin doğrudan kontrolu altında olması biçiminde ortaya çıkıyor. Ancak bundan daha da önemlisi, söz konusu firmaların ürünlerini tekelci işletmelere satmasından kaynaklanan dolaylı bağımlılık. Böylece, küçük yan sanayi işletmelerinin kaderleri büyük montajcı kuruluşlarınkine bağlanmış durumda. Aynı durum, uyuşmazlık ya da grevin söz konusu olmadığı, ancak ürünlerini grevdeki firmalara sattıkları için grevden etkilenecek olan diğer küçük ölçekli firmalar için de geçerli. Örneğin, Maden-İş'in bir çalışmasına göre, "yalnız İstanbul'da iki amortisör, dört cam sileceği, 14 fren ve debriyaj, 7 fren balatası, 3 fren kampanası, 5 kalorifer ve radyatörü, iki kadran mili ve aks, 4 korna, iki porya, 14 stop ve sinyal lambaları farları, 9 susturucu, 4 tekerlek jantı, 7 yay ve makas ve 63 tane çeşitli parçaları üreten fabrika vardır." Böylece, uyuşmazlık ya da grev kapsamında olmadıkları halde, yalnız İstanbul'da 140 işyeri dolaylı olarak grevden etkilenmektedir.

MESS'Cİ ŞÜKRÜ ER: TEKELCİ SERMAYENİN ADAMI

GRUP SÖZLEŞMESİNDE NİÇİN DAYATILIYOR?

Yukarda söylenenler dikkate alındığında, MESS'in, yabancı sermaye denetiminin ve tekelciliğin ileri boyutlara ulaştığı ve dayanıklı tüketim malı üretiminin egemen olduğu sektörlerdeki kapitalistlerin örgütü olduğu söylenebilir. Bu sektörlerde egemen olan tekelci sermayenin MESS içinde de egemen olması ve bu kuruluşu kendi çıkarları ve istekleri doğrultusunda yönlendirmesi doğaldır. Bu açıdan ele alındığında, MESS'in neden grup sözleşmesi konusunda dayattığı sorunu daaçıklık kazanmaktadır. Grup sözleşmesi, farklı yapı ve nitelikteki işyerlerini kapsayan bir işkolu için tek sözleşme yapılması demektir. MESS, bu yoldan hem çalışma koşulları, ücretler ve sosyal haklarda iyileştirmeleri engellemeyi, kısıtlamayı hem de küçük işletmelerin tasfiyesini hızlandırmayı amaçlamaktadır. Çünkü, bir işkolunda MESS tarafından yürütülecek toplu pazarlık ile, küçük işletmelerin yaşamasını güçleştirecek koşullar daha kolaylıkla gerçekleştirilebilir. Bunun doğal sonucu ise tekelleşme sürecinin hız kazanması olacaktır.

Görüldüğü gibi, Maden-İş grevini belirli kişi ya da kuruluşlara karşı yürütülen bir mücadeleden çok, anti-tekelci mücadelenin bir parçası olarak görüp değerlendirmek gerekir. Bu değerlendirmenin doğru ve sağlıklı bir biçimde yapılması, aynı zamanda, mücadelenin hedeflerinin doğru bir biçimde saptanması için gerekli önkoşul olmaktadır.